

Márciusban indul a 18. Cimborá Kaláka Pályázat

Nyeremény: részvétel a 18. Cimborá-táborban

2026. július 7. és 11. között 18. alkalommal találkozhatnak lapunk olvasói és szerkesztői, munkatársai. A tábor játékokból, műhelymunkából, kirándulásból, esti tábortüzes éneklésből összeálló programjának lényege az ismerkedés és a közös alkotás öröme. **A Cimborá Kaláka Pályázatra olyan négytagú csapatok jelentkezését várjuk, amelyek online versenyen vesznek részt, hogy eljuthassanak az ötnapos nyári Cimborá Kaláka Táborba.** A kreatív olvasóverseny feladványai a Cimborá idejéig kötetlenek, és 2026. március 16-án tesszük közzé honlapunkon. További részletek, pályázati feltételek a márciusi Cimborában.

Ti írtátok

Pályázati felhívás 5–8. osztályosok számára

Verset, mesét, történeteket írsz, és szeretnéd megmutatni azokat másoknak is? Küldd el szépirodalmi próbálkozásaidat 2026. április 15-ig a tiirtatok.cimbora@gmail.com címre! A legjobb alkotások megjelennek folyóiratunk **Ti írtátok** rovatában és/vagy a honlapunkon, szerzőjük pedig meghívást nyer az ötnapos nyári nagy találkozásra, a **18. Cimborá Kaláka Műhelybe**.

DIÁKOK ÉS
TANÁROK
FIGYELMÉBE

Ha úgy gondolsz, hogy benned is lapul egy olyan történet, amelyből remek novella kerekedhet (előbb nézz utána alaposan, mi is az a novella!), írd meg, olvasd el, és javítsd át, ha gondolsz, majd küldd be a Cimborának!

Ha szeretnél véleményt az írásodról, küldd be a határidő előtt két héttel, azaz 2026. április 1-jéig, és írd a szöveged végére: **Kincső, hogyan lehetne még jobb a novellám?**

TAMÁS KINCŐ

Kányádi Sándor elhíresült meghatározása szerint „A vers az, amit mondani kell”. De ahhoz, hogy mondhasuk, először meg kell írni. Írjatok verset ti is, bátran, gátlások nélkül, kötött formában vagy szabadon, és küldjétek el a Cimborának. Igyekezni fogok segíteni, ha tudok. Ami viszont biztos: nagyon tudok biztatni mindenkit.

Ha szeretnél véleményt az írásodról, küldd be a határidő előtt két héttel, azaz 2026. április 1-jéig, és írd a vers végére: **Szeretnék véleményt!**

LÖVÉTEI LÁZÁR LÁSZLÓ

Cimborá

kíváncsi diákok lapja

2026. február, XXXVI. évfolyam

Szórakoztató irodalmi, kulturális folyóirat
10–15 éves diákoknak
ISSN 1222-1910

A Cimborá árát a sepsiszentgyörgyi Cimborá Alapítvány bankszámlájára várjuk:
Cont IBAN: RO35BTRLRONCRT06915601
Banca Transilvania, Sf. Gheorghe
Fundatia Cimborá, CIF: 8259184

Főszerkesztő: Farkas Kinga
Munkatársak: Csillag István, Köllő Zsolt, Kusztoz Anna, Lövetei Lázár László, Mátyás Noémi, Nádasdi Csilla Emese, Szonda Szabolcs, Szócs Imre, Szócs Domokos, Vetró-Bodoni Barnabás, Zayzon Ágnes

A borítón Szócs Eszter illusztrációja.
Borítóterv, könyvtipográfia és nyomdai előkészítés: Csillag István
Kiadja a sepsiszentgyörgyi Cimborá Alapítvány.

Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdájában.

Cimborá-szerkesztőség: Szabadság tér 7. szám,
520055 Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye, Románia
E-mail: cimboramail@gmail.com / Web: www.cimbora.net

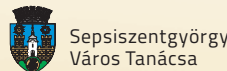
TÁMOGATÓK

Nemzeti
Kulturális
Alap

Támogató a Romániai Magyar
Demokrata Szövetség és
a Comunitas Alapítvány.

Sepsiszentgyörgy
Város Tanácsa

Barót Város
Önkormányzata

Tartalom

Cimbirodalom

Ugron Levente: Pad-sorok nagyszünetben 4. oldal

Horváth Benji: Damian és a csillagok tánca (20.) – Öreg isten 6. oldal

Csak 1 vers / Lövetei Lázár László rovata

Doina Ioanid: [A paraguayi Cateurában...] 8. oldal

Cimbirodalom

Bernard Friot: Újabb sietős történetek (5.) – Te ezt viccesnek találsz?; A bűvös disznó (Szócs Imre fordításai) 9. oldal

Olvasólámpa / Mátyás Noémi rovata

Játék, szerepcsere, átváltozás / Király Zsuzsanna – Molnár Brigitta – Sepsey Zsófia:
Fedezd fel Csontváry Kosztka Tivadar művészetét! 11. oldal

Ecsédi Orsolya: Tárgyalhatunk! 12. oldal

Hónapfókusz / Kusztoz Anna rovata

Nem vagy egyedül – Képregény a barátságáról
Tereza Kopecká – Tomáš Kopecký: Tiszta örület. Anna útja a szorongásból 13. oldal

Szín-tér / Vetró-Bodoni Barnabás rovata

Kevés eszközzel a lényeg / A Szín-téren: Henni Alftan (1979) finn festőművész 16. oldal

Beszélő tárgyak / Ladó Ágota rovata

A fanarióta évszázad – egy kicsit másképp 18. oldal

Kamasz(OK) / Nádasdi Csilla Emese rovata

(Pár)kapcsolati játszmáink 20. oldal

Cimbi a társadalomban / Gecse Barbara rovata

„Mi vagyunk a 99 százalék!” 22. oldal

Ti írtátok

Ambrus Barbara Renáta: Az aranyszívű lány (4. fejezet) 24. oldal

Pénzen a természet / Köllő Zsolt rovata

A nagy ötös 27. oldal

Pad alatt

Levél Cimbótól 28. oldal

Rejtvényvilág / Szócs Domokos rovata

Regényes farsangi bál 29. oldal

Télűző mondóka a hálóban 30. oldal

Cimbi képtára / Ladó Ágota rovata

Maria Ciupe boszorkái 31. oldal

A szerző 1967-ben született, a brassói Diaconu Coresi 2-es számú Általános Iskola magyartanára. Hitvallása szerint munkáját a szakmai hozzávalók mellett és fölött a diákjai és tantárgya, az irodalom iránti szeretet vezérli. A rendszerváltás előtt az Utunk, az Ifjúmunkás, az Igaz Szó közölte írásait, majd a Brassói Lapok is. Néhány évvel ezelőtt kezdett gyakrabban írni, főleg svéd típusú gyermekverseket és kamaszokról szóló szépszeneteket, amelyek közül az alábbiak az első közlései.

UGRON LEVENTE

Pad-sorok nagyszünetben

Kérdések

Megtanulni a kérdéseket? Hát ez mire jó?

Eddig válaszolni kellett tudni, most már a kérdést is? Mért jó, ha tudom, hogy határozó, jelző vagy tárgy, sőt azt is, milyen határozó, milyen ez vagy az, ha beszéd vagy írás

közben a kutya sem gondol arra? Kit állítottak meg már az utcán, az üzletben, a sportpályán, bárhol, hogy mondja meg, a kutya főnév-e vagy melléknév? S nekem még azt is kéne tudnom, mikor ez, mikor az, mert ez szófaji átcsapás, van kutya, az állat, és van kutya idő, nemcsak pofoncsapás, természeti csapás, sorsverés van. Hát nem átverés? Sőt, ha már a kutyanál tartunk, a kiskutya vagy nagykutya ember is lehet, s az ember is kígyó, róka, nyúl, bika, tehén, ökör, sőt hatökör, marha, majom, s még ki tudja, mi?

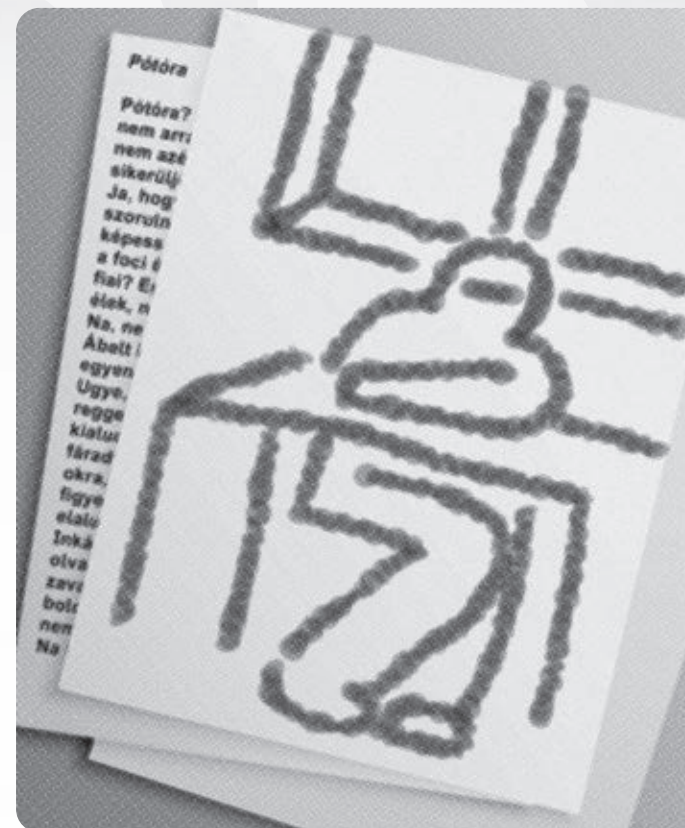
Kész örület! Vajon véletlen, hogy egy dicséretre ezer csúfolódás jut? Milyen nyelv ez? Milyen emberé?

Pótóra

Pótóra? Már megint? Kinek? Miért? Tanár úr, nem arra tanított, hogy nem a jegyekért s nem azért járunk iskolába, hogy a vizsgánk sikerüljön?

Ja, hogy a képességeim még smirglizésre szorulnak? Hogy a teljesítményem nem a képességeimhez méltó? Hogy jobban érdekel a foci és a csajozás, mint *A kőszívű ember fiai*? Egészséges ember vagyok! A mában élek, nem az őskorban, '48-ban!

Na, ne legyen már kőszívű! Emlékszik? Az *Ábelt* is megemésztettem. *A narancsos lányt* egyenesen komáltam.

Ugye, nem ír jelenlétet? Semmi értelme, hogy reggel hétkor beduvadjak a suliba, s kialudjam az éjjeli fáradtságot vagy fáradtságot, a fene tudja. Ki tud hajnalban okra, okozatra, következményre, célra figyelni? Amikor még a név-mások is állva elalusznak, mint a lovak.

Inkább maradjon otthon, használja ki az időt, olvasson, hisz hamarosan úgyis nyögdőjba zavarják, vagy maga szövik meg ebből a bolondokházából, s akkor az unokái mellett nem jut ideje olvasni.

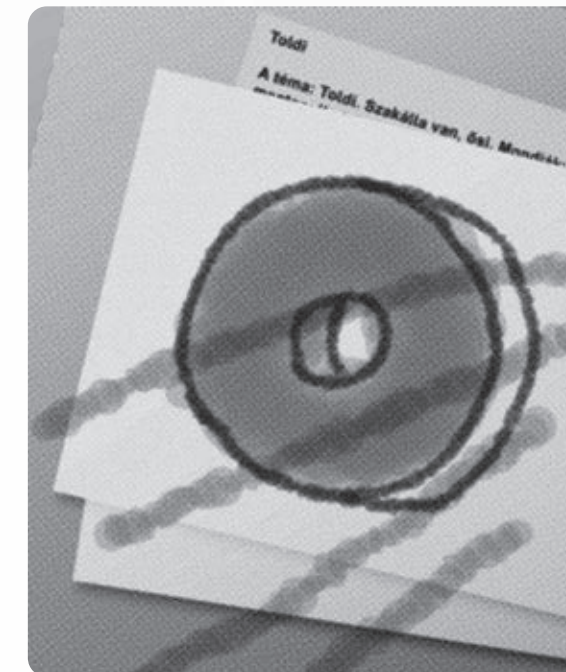
Na látja, én csak jót akarok!

Toldi

A téma: Toldi. Szakálla van, ősi. Mondják: megtanulhatok belőle szépen magyarul. Nem tudom, miért kellene tudnom, mit jelent a szík, a parlag, a toportyán, a kolonc, a pór, a szérű, sejtem már, pedzem, hogy az ír nem mindig körmöl, a szelindek nem szelíd, a csobolyó nem csobog, a gém nem kapocs, a kápa nem kapa, a füle nem füle stb., stb., és még mennyi, de mennyi!

Na de mindez mire jó nekem?

Mindjárt eldobom az eszem! Mit szólna Zsolti, ha úgy beszélnek, mint ükapám ükapjának az ükapja, hm, mit, mit, na mit?

HORVÁTH BENJI

Költő, műfordító, szerkesztő, slammer, énekes. 1988-ban született Marosvásárhelyen. Legutóbbi, ötödik verseskötete, az *Emlékmű a jövőnek* 2022-ben jelent meg a budapesti Jelenkor Kiadónál.

Damian és a csillagok tánca című disztópiáját 2023. novemberi lapszámunktól közöljük folytatásokban.

Orbán Eszter fotója

Az eddigi részeket elolvashatod itt:

Damian és a csillagok tánca (20.)

Öreg Isten

Világok között járó gyermek, hol jársz megint?

Egy darabig csak a küzdelem van, ki tudja, meddig, nincs idő és nincs mérce. Csak a végtelen kínlódás, mintha görcsöket tépdésne ki a lelkéből, és azok a görcsök folyton visszaszorulnak bele, és iszonyúan fájnak. Az egyik görcs azt mondja, *nem vagy elég, Damian, nem fogsz felnőni soha az örökségedhez, a családdodhoz, a harchoz.* A másik azt, hogy *annyi sem vagy már, amennyi voltál.* Egy másik: *rajtad állt minden, de most már mindegy, elvesztél, elveszett, ami lehettél volna.* És így tovább. *Megevett a sóvárgás. El vagy kényeztetve. Semmi vagy. Nem vagy elég a feladathoz, becsaptad magad. Gyenge vagy. Hazugság vagy. Nem vagy elég a háborúhoz. Nem vagy elég a felelősséghez. Nem vagy elég a családdodhoz, a hősközhöz, akik felneveltek. Nem szeretted őket eléggé. Hiába volt minden. Nem érdemled meg az életedet.*

És Damian minden görcsöt kitép a lelkéből újra és újra és újra. Nincs idő és nincs tér, csak ez a végtelen, fájdalmas tánc a saját ördögeivel a világok között. És körülötte a kristályos, ezerszemű, arctalan szörnyetegek alig várják, hogy feladja a harcot és felzabálhassák.

Damian nem adja fel. *Nem, gondolja, nem érdemlem meg. De itt vagyok, annyi vagyok, amennyi vagyok, és az is sok. Nem fogtok felzabálni, nem és nem. Még látnom kell Aniyát, még találkozni fogunk és megosztjuk titkainkat. Még látnom kell a barátaimat. Stefan. Nunut. Dolores nénit. Gítát. Anyámat és apámat. Nagyapámat. Ők is látni fognak még engem. Lát engem Silvia még, és lát engem Aru Aru. Szükségem van rájuk, és nekik is szükségük van rám. Nem ennyi. Nem fogtok felzabálni. Nem. Több vagyok ennél a ködnél. Több vagyok a szörnyeknél. Több vagyok a sóvárgásnál. Több vagyok a hazugságnál. Több vagyok a háborúnál. Damian vagyok, és ez nem a végem. Nem!*

Hirtelen hosszú, elnyújtott farkasüvöltést hall valahonnan, aztán rájön, hogy a saját hangját hallja, ő üvölt, mint a farkas. Megint érzi a testét, a ködben ül, látja a kezét, ha közel emeli az arcához. Érzi, ahogy pumpálni kezd a szíve, ahogy keringeni kezd a vér az ereiben, és lassan átmelegednek a tagjai. Damian visszatért az életbe.

Valaki megnyalja az arcát. Silvia az, az arborai anyafarkas. És hozzábújnak a gyermekei is. Farkasok veszik körül, és vicsorognak az árnyakra a ködben.

– Hát ti hogy kerültök ide?

– Hívtál, testvér – mondja Silvia, és Damian érti minden szavát, ezen egy kicsit elcsodálkozik. Silvia egyik foltos gyermeke felteszi a mancsát a vállára.

– Adima Wrukah – mondja.

– Mit mond? – kérdi Damian.

– A nevedet. Adima Wrukah, ez volt az első neved. Gyere, ki kell mennünk innen. És ki kell vinnünk a barátodat is.

Damian lassan feltápáskodik, és azt veszi észre, hogy látja a farkasokat a ködön át, és ismeri a gondolataikat. Érzi, hogy az árnyak a ködben félnek tőlük. És akkor látni kezdi az árnyakat, ezer meg ezer tekergő végtagú, pulzáló test, és mindenik egy másik világ terheit cipeli magával. Akkor megérti, hogy kik az árnyak: azok, akik eltévedtek örökre a ködben. Megérti, hogy ez egy átjáró a világok között, ahol nem mindenki tud tájékozódni. Információk káosza a köd, és bármilyen apró szálon el lehet indulni és örökre bolyongani, ha nem engedi el az ember. Van némi irónia abban, hogy ők a Káldeussal pont egy ezüstfonálra bízták az életüket a kiismerhetetlen fonalak, csatornák, vezetékek és szálak sűrű, világok közti labirintusában.

Azt veszi észre, hogy már nem tud és nem is próbál a gondolataiba férközni a köd. Csend van a fejében. A szíve nyugodt. És meglátja Gítát, ahogy egyenes háttal, mozdulatlan kősziklaként ül a földön.

– Gíta! – kiált fel, és odaszalad hozzá. De Gíta nem hall és nem lát. Nem nyitja ki a szemét. Damian szólítgatja egy darabig, rázogatja. Akkor Gíta eszméletlenül elterül a földön.

– Segítsetek kivinni innen – mondja Damian, és megragadja Gíta karjait. A farkasok is megragadják mindenütt a ruháitól fogva, és vonszolni kezdik kifelé a ködből. Ahogy mennek, hirtelen füttyszavak veszik körül őket.

Amikor kiérnek a ködből, a farkasok lefektetik Gítát a fűbe a lejtőn. Silvia leül Damian mellé.

– Várunk haza, Adima Wrukah – mondja. – Amikor megég az erdő, egy másik otthont kell majd találnunk. Amikor a csillagok megszűnnek táncolni, nekünk kell majd elkezdenni a táncot. Amikor elhallgat az Első Farkas, neked kell majd folytatnod az éneket. Emeld fel az ujjad, és lásd, hogy megrezzen a Kozmosz. Ezt mondja az ének.

Damian hirtelen nem tudja, honnan ismeri ezeket a mondatokat, de amint visszakérdezne, Gíta köhögni kezd. Odafordul hozzá. Gíta lassan kinyitja nagy, fekete szemét. Egy darabig kételkedve nézi Damiant, aztán elmosolyodik.

– Aru Aru bora nuha, farkas testvér. Hát eljöttél, hogy vigyél haza? Pont jókor, már szinte azt hittem, itt ragadok.

– Damian vagyok, Gíta. Kijöttünk a ködből. Kihoztak a farkasok – mondja nevetve, és odafordul Silviához, de nem látja sehol. Sem őt, sem a gyermekeit. Eltűntek, mintha álmodta volna őket. Helyettük egy vékony, szálas, tollakkal díszített hajú férfi jön ki a ködből. Rájuk mosolyog. Fütttyent egyet, és több férfi és nő is megjelenik körülöttük. A ködvilági zsoldosok, gondolja Damian. A szálas, vékony férfi mélyen Damian szemébe néz. A jobb kezét a szívéhez érinti, és lassan, mintha homokot simítana, vízszintes vonalban elemeli onnan.

– Én Cheveyo vagyok. Minden jól van. Örülök, hogy eljöttél közénk, öreg isten. Gyere, a barátaid már várnak a tűz mellett.

Damian nem érti.

– Damian vagyok – mondja pislogva. A férfi bólint, megfordul, társai gyöngéden a vállukra veszik Gítát, és megindulnak, fel a lejtőn. Damian elgondolkodva megy utánuk. Eszébe jut a név, amelyen Silvia és gyermekei szólították meg: Adima Wrukah.

Fél órával később Nunu sírva öleli magához Gítát és Damiant. Miután esznek, egy nagyobb wigwamba vezeti őket Cheveyo. A wigwamban vénséges vén asszonyok és férfiak ülnek a parázsló tűz körül. Leül Cheveyo, leül a Káldeus, leül Gíta, Nunu, Hao és Damian is. Az egyik vén anyóka rámosolyog a Káldeusra, jobb kezét a szívéhez érinti és elemeli, ahogy Cheveyo is tette a lejtőn, majd megszólal:

– Yá-á-téh, Ohanzee, örülünk, hogy újra láthatunk. A te barátaid a mi barátaink is. Yá-á-téh, Ohanzee barátai. Minden jól van. Miben lehetünk a segítségetekre?

– Yá-á-téh, Simi, köszönjük neked és népednek, hogy befogadtatok – válaszolja a Káldeus, miközben megismétli jobb kezével az anyóka és Cheveyo köszönő gesztusát, majd mély levegőt vesz és folytatja: – Kalotáról jövünk, Arborából jövünk, Azarból, Serenitasból. Háború van a világok között. Salomé-Rumia uralni akar minden világot, mint régen a földi kolonialisták. Serenitas és Kalota elesett. Azar behódolt. Hya és Arbora is veszélyben van. Szövetségeseket keresünk, hogy megszervezzük az ellenállást, és megvédjük a világok szabadságát. A

kolonialisták nem ismerik az égitestek szellemét, csak uralni akarják az erőforrásaikat. Egyelőre ez nem a ti harcotok, de könnyen lehet, hogy hamarosan ide is elérnek majd Rumia-Salomé urinak mohó kezei. Aki csatlakozik hozzánk, az nem biztos, hogy haza fog még térni hozzátok ide, Niharába, a Nihl-ccsi Diyín világába.

Egy darabig csend telepedik rájuk. Aztán Simi körülnéz, és megszólal:

– Cheveyo, azt mondja az arcod, hogy beszélni szeretnél.

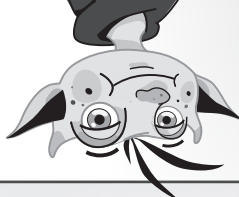
Cheveyo bólint. Ő is körülnéz.

– A Farkassal álmodtam, amikor megszülettem, és azóta sokszor láttam őt álmaimban. Sok világon jártam, sok harcban részt vettem. Ismerem a ködöt és ismerem az úrt. Soha, egyik világon sem találkoztam a Farkassal, aki az álmaimban vigyáz rám, és én vigyázok rá. A mai napon, amikor bementem a ködbe, éreztem, hogy valami történni fog, valami megváltozott, és nehéz volt a szívem. Amikor kiléptem a ködből, megláttam a Farkast, aki álmaimban a Cheveyo harcostársa, vele ezt a nőt – mutat Gítára –, és könnyű lett a szívem. Aztán, ahogy odaértem hozzájuk, a Farkas, aki az álmaimban kísér, emberalakot öltött, és olyan lett, mint ez a fiú itt, aki Damiannak nevezi magát – Damian szemébe néz, hozzá beszél tovább: – Te vagy a Farkas, aki mellett Cheveyo harcolni fog. Ezt mondja az ének.

– Hát ezt alá kell írnom, mert amikor magamhoz tértem, én is farkasnak láttalak először, főnök – szólal meg Gíta, és rákacsint Damianra.

(folytatjuk)

DOINA IOANID

[A paraguayi Cateurában...]

A paraguayi Cateurában zene szól a szeméttelen. Hangszer készül mindenféle újrahasznosítható tárgyból: olajshordóból, vascsőből, konzervdobozból, fésűből, lakatkulcsból. A zenetanár, Fabio Chavez megtanította hegedülni, csellózni, szaxofonozni és gitározni a gyerekeket, s ez a szeméttelen született kis zenekar, a The Landfill Harmonic most Beethovent és Beatlest játszik. Íme, a zene így tölti el reménységgel a világ legeldugottabb pontján felejtett gyermekeket. Íme, mégiscsak van remény, elvégre *homo locum ornat*, az ember szépíti meg a helyet, és nem fordítva. Csöppnyi jóság embertársainknak, akikről hajlamosak vagyunk elfeledkezni.

2020. október

Lövetei Lázár László fordítása

Tél van itt nálunk, és én eléggé unom a telet. Bezzeg az Egyenlítőnél délre! Ott most tombol a nyár, s amúgy is csodálatos dolgok történnek!

Szócikk következik a Wikipédiáról: „Cateura az asuncióni hulladéklerakó neve, amelyet 1984-ben hozott létre Paraguay fővárosának önkormányzata.” S egy angol nyelvű szócikk a *Landfill Harmonic* című dokumentumfilmről az amazon.com-ról: „*Landfill Harmonic* follows the Recycled Orchestra of Cateura, whose instruments are made entirely out of garbage. After going viral, the Paraguayan orchestra is thrust into the global spotlight and must navigate a strange new world of arenas and sold-out concerts.”*

És most kanyarodjunk vissza a terítéken lévő szöveghez: nem árt, ha tudjuk, hogy ez a prózavers Doina Ioanid *Mindennapi ajtóink (Ușile noastre de toate zilele)* című poémájának csak egy részlete. Harmincnégy hosszabb-rövidebb prózaversből áll a poéma, s szinte mindegyik darab a koronavírus-járvány miatti lezárások idején íródott. Ezúttal tehát jelentéshordozó a szöveg végén szereplő dátum is: ül az ember a négy fal között, nagyon elege van már a kijárási tilalomból, szeretne már végre ismét ajtót nyitni a világra, s íme, egyszer csak szembejön vele a *Landfill Harmonic* című dokumentumfilm.

Minimum háromféle reakció lehetséges (akár egyszerre is!) egy ilyen történetre:

Szirak Sára felvétele

1. a felháborodás, hogy gyermekek kénytelenek még ma is szeméttelenen élni;
 2. a szégyen, hogy mindeközben mi holmi „kijárási tilalom” miatt nyavalygunk;
 3. a reménykedés, hogy változhat a világ, mindössze Fabio Chavez-féle tanárookra van szükség.
- Nyugodtan feltehetjük magunknak a kérdést, hogy Doina Ioanid prózaversének hájpolása nem csak lelkiismeretünk megnyugtatóására szolgál-e. Hiszen nyilvánvaló, hogy „egy csöppnyi jóságtól” nem lesz olcsóbb a kenyér. De valahol el kell kezdeni! Lám, a román költőnőnek a COVID-lezárások idején is sikerült ajtót nyitnia egy olyan világra, amelyet többé soha nem fog elfelejteni.

*„A *Landfill Harmonic* a cateurai Újrahasznosított Zenekar történetét meséli el, amelynek tagjai szemétből készült hangszereken játszanak. A váratlan világhír azonban gyökeresen megváltoztatja az életüket: a paraguayi gyerekek egyszer csak arénák és telt házas koncertek világában találják magukat.”

Doina Ioanid (Bukarest, 1968): költő, műfordító, a bukaresti *Observator Cultural* hetilap szerkesztője. Verseit francia, török, holland és angol nyelvre is lefordították. Magyarul megjelent kötete: *Ideje, hogy fülbevalót hordj és más poémák* (Lector Kiadó, Marosvásárhely, 2019).

BERNARD FRIOT

Újabb sietős történetek (5.)

(Encore des histoires pressées)

Te ezt viccesnek találsz?

Egy lakókocsiban történik mindez. Nem nyáron, inkább november lehet, de ez nem túlságosan fontos.

A gyerek bebújik az asztal alá. Rendkívül türelmes, már egy órája várakozik. Várja, hogy az apja odajöjjön, megigya a sörét és újságot olvasson. Mint minden este.

A gyermek jól számítja ki. Az apja leül egy összecsukható karosszékre, letesz az asztalra egy pohár sört, kinyit egy újságot a sportrovathoz. Amikor a papír susogása elcsitul, a gyerek, mint egy kipattanó rugó, előugrik az asztal alól. A fejére fluoreszkáló propellert rögzített, amely fűsiketítő zúgással pörög. Igencsak komikus látványt nyújt a kis marslakó, aki az ajkait harapdálja, nehogy elkacagja magát, és nagy, kerek, szelíd, a fekete szőlőhöz hasonló szemeket mereszt.

De az apja csak megvonja a vállát, kinyújtja a kezét a sörös pohár után, és azt mondja:

– Te ezt viccesnek találsz?

A gyerek erre olyan arcot vág, mint egy diák, akit puskázáson kaptak. De nem hagyja magát. Bemegy a lakókocsi aprócska konyhájába. Becsukja maga mögött az ajtót. Kinyitja a hűtő ajtaját, és kivessz hat tojást. Leakasztja anyja konyhakötényét, és a dereka köré csavarja, a fejére piros-fehér kockás konyhatörölt teker. Úgy fest, mint egy öreg fakír. Majd kinyitja az ajtót. Az apja időközben felállt a karosszékből, és a helyiség közepén nyújtómozgást végez. A pillanat megfelelő. A kis fakír zsonglörködni kezd a tojásokkal, amelyek tökéletes köríveket írnak le a levegőben. Az apja abbahagyja a tornamozdulatokat, szakértő szemmel figyeli. Ekkor a gyermek bevezet egy csavart az előadásba: ügyesen megváltoztatja a tojások röppályáját, egyenként hagyja őket összetörni a fején. Kis fejről hamarosan csepeg, folyik le a sok fehérje és sárgája: végtelenül mulatságos. Apja megvonja a vállát, grimaszol, és azt mondja:

– Te ezt viccesnek találsz?

Aztán még hozzát teszi:

– Vigyázz a szőnyegre.

A gyermek elmegy, hogy lemossa magát, és megtölt egy lavort, hogy kitisztítsa a szőnyeget. Ettől újabb ötlete támad. Gyorsan átöltözik, felveszi a fürdőnadrágját, talpára pálmalevet köt, bűvárszemüveget biggyeszt az arcára, és bojtos

Kép forrása: Wikipédia / Bernard Friot © Y.Petit

Bernard Friot kortárs ifjúsági író a Párizstól nem messze található kis településen, Saint-Piaton született 1951-ben, jelenleg Bordeaux-ban él.

sapkát húz a fejére. Az apja egy sminkasztal fölé hajolva éppen fehérre mázolja az arcát.

A gyerek közelebb megy, letesz a földre egy műanyag lavort, aztán pár lépést hátrál. Köhint kettőt-hármat, és mivel ez nem bizonyul elégségesnek, odaszól az apjához:

– Figyelj, apa!

Az apa morogva fél fordulatot tesz, és figyel, ahogy a fia komikusan magasra emelt lábbal, amelyen hatalmas pálmalevél díszleg, lendületet vesz. Gázlőmadárhoz hasonló léptekkel rohan előre, és fejjel a lavórba ugrik. Tökéletes akrobatiként fejen állva tartja az egyensúlyt, mókásan kalimpálva pálmaleveles lábaival.

Az apja rezzenéstelen arccal befejezi az arcfestést, és az előtte függő kerek tükröt kémlelve ismét csak ennyit mond nyersen:

– Te ezt viccesnek találsz?

A gyermek ezúttal megérti, hogy veszített. Összeszedi a kellékeit, felöltözik. Ez idő alatt az apja már felvette a bohócruháját, és kilépett a lakókocsiból. Két perc múlva kezdődik a száma a cirkuszsátor kupolája alatt, amely két lépésnyire van onnan.

A gyermek kinyit egy ablakot. Hallja a tapsot és a nyomában szinte azonnal felharsanó kacagást. Újabb jeleneten törí a fejét, amelyet holnap fog kipróbálni.

Igen, holnap.

A bűvös disznó

Úgy indult az egész, mint a mesékben. Ráadásul az egyik főszereplő tündér volt: Erika tündér, Sophie nomakói hercegnő keresztmamája.

Amikor Sophie betöltötte a tizennyolcadik évét, Erika hatalmas bált szervezett, ahová meghívta a környék összes házassalendő hercegét.

A hercegisasszonynak azonnal megtetszett egy igazán bűbájos herceg, aki szép volt, mint egy csillogó szupervonat, és tökéletesen le volt barnulva, mint egy szépen kisült bagett. Amaury herceg volt ő, egy parányi királyság trónörököse, valahol Grönland északi részén. De Amaury herceg rá se nézett Sophie hercegisasszonyra. Ellenben le sem tudta venni a szemét Erikáról, a tünderről, akibe azonnal halálisan beleszeretett. És Erika, bár jól tudta, hogy a tündéreknek tilos megházasodni vagy akár szeretőt tartani, nem tudott ellenállni Amaury bájainak.

És aminek nem szabadott volna megtörténnie, megtörtént. A herceg és a tündér egymásba szerettek, Erika teherbe esett. Mindenki boldog volt, ám a boldogság nem sokáig tartott. Sophie hercegisasszony, ez a kis hárpia, feljelentette Erika tündért. Egyenesen a fő főnökéhez, a tündérkirálynőhöz fordult a panaszával. A felbőszült főtündér azonnali szankciókhoz folyamodott: Erikát elbocsátotta, megfosztotta minden varázserejétől, és arra ítélte, hogy egy külvárosi tömbházlakásban tegesse életét. A herceget pedig egyetlen

pálcasuhintással disznóvá változtatta. Bizony ám, disznóvá!

Kilenc hónap múlva Erika egy kislúnak adott életet, akit Édouardnak nevezett el. A csöppség szépen cseperedett. Csendes fiú volt és jó tanuló, csak egy kicsit zárkózott. Úgy tűnt, folyamatosan nyomja valami a lelkét. Nyilván a velük élő disznó tudata nem hagyta nyugodni. Nem értette, miért gondoskodik annyira odaadóan az anyja a disznóról, miért hagyja, hogy együtt nézzék a tévét, miért készít neki tejberizst, miért köt neki sálát és sapkát karácsonyra. Egyszóval féltékeny volt a disznóra.

Amikor az anyja nem volt otthon, beosont a jószág összkomfortos óljába azzal a szándékkal, hogy bosszút álljon rajta, de amint belépett, az állat kedvesen rőfögve a lábához dörgölözött, és ez a barátságos viselkedés mindig meglágyította a szívét. A tizenkettedik születésnapján aztán Erika elmondta neki az igazat, amivel valósággal sokkolta szegény gyermeket.

Elmondta neki, hogy van egy apja (ezt azért sejtette), és hogy az apja nem más, mint ez a disznó. Na jó, a disznóvá varázsolt herceg. De hát ez nem sokat változtatott a lényegen.

Néhány hónapra volt szüksége, hogy megeméssze a hírt. Utána nem tudott másra gondolni, mint arra: hogyan tudná visszaváltoztatni a disznót, azaz az apját herceggé. Nem volt ám gyerekjáték: az anyja elveszítette minden varázserejét, a fiú csak önmagára számíthatott.

Késlekedés nélkül beiratkozott egy bűvész-mágus-illuzionista tanfolyamra. Felkereste a szakma legnagyobbjait, évekig képezte magát kónok kitartással, megtanult sálát galambbá változtatni, sárgarépát nyúllá, szakszerűen kettévágni kislányokat, láthatatlanná, majd ismét láthatóvá tenni struccot, ház mestert vagy helikoptert.

Csak épp az apját nem tudta visszavarázsolni eredeti formájába. Mindössze annyit sikerült elérnie, hogy az anyját változtatta kocává. Ráadásul azt sem szándékosan tette. Végző soron ez sem egy rossz befejezése a szerelmi történetnek, igaz? Erika tündér és Amaury herceg most boldog párt alkotnak. És a fiuk kissé megilletődve, kissé zavartan nézi, ahogy vidáman játszadoznak.

Szőcs Imre fordításai

Játék, szerepcsere, átváltozás

A farsang az az időszak, amikor mindenki lehet más. A hagyományok szerint vízkeresztől hamvazószerdáig tart, és eredetileg a télbúcsúztatás és tavaszvárás ünnepe volt. Ehhez az időszakhoz kapcsolódnak a jelmezes felvonulások, álarcos mulatságok, bálók és különféle népszokások.

A farsang lényege az átváltozás. Már a középkorban is ilyenkor lehetett kifordítani a világot: királyból koldus, gyerekből felnőtt, komoly emberből bolond lett – legalább egy estére. Talán már te is érezted, hogy maszkban, jelmezben könnyebb megszólalni. A maszk nemcsak elrejt, hanem felszabadít: lehetővé teszi, hogy valaki mássá váljunk és közben talán egy kicsit közelebb kerüljünk önmagunkhoz.

Az átváltozás nemcsak a mulatságról szól, hanem a képzelet működéséről is. Arról, hogy miképpen tudunk elképzelni más helyzeteket, más nézőpontokat, más életeteket. Ezért kapcsolódik szorosan a művészethez és az irodalomhoz is. Egy történet elolvasása vagy egy kép megnézése hasonló átváltozás: belépünk egy másik világba, és közben egy kicsit máshonnan látjuk a sajátunkat is.

A tevé vallomása a festőről

KIRÁLY ZSUSZANNA – MOLNÁR BRIGITTA – SEPSEY ZSÓFIA

Fedezd fel Csontváry Kosztka Tivadar művészetét!

Fehér Zsanett rajzaival
Pagony Kiadó, 2025

A szerzőhármas Szinyei Merse Pálról szóló hasonló könyvének sikere után a Magyar Nemzeti Galéria és a Pagony Kiadó által közösen gondozott képzőművészeti sorozat folytatásaként jelent meg a Csontváry Kosztka Tivadar-ról szóló, ugyancsak ismeretterjesztő könyv.

A *Fedezd fel Csontváry Kosztka Tivadar művészetét!* nem úgy mesél, mint egy tankönyv, ugyanis a narrátora egy tevé, amelyet a művész képein sokszor feltűnő karaván-tematika ihletett. Kámelusz Pupusz egy „kétpúpú, karavánvezető, műkedvelő tevé”, aki miután összebarátkozik a festővel, elmeséli az olvasónak közös utazásaikat.

Csontváry életét elsősorban naplőfeljegyzéseiből és fennmaradt levelezéseiből ismerhetjük, ezek viszont nem bizonyulnak teljesen megbízható forrásnak. Ugyanis a festő már életében tudatosan figyelt arra, hogy különleges képet alakítson ki magáról (naplőfeljegyzéseit többször átírta, utólag kiegészítette). A könyv két fontos, az életéhez kapcsolódó legendát dolgoz fel: a látomás történetét és az utazó művész mítoszát – mindkettőt kellő kritikával.

„Minden egy látomással kezdődött. A festő, aki ekkor még csak gyógyszerész volt az iglói patikában, rajzolgatott valamit egy papírra. Ahogy elégedetten nézegette a rajzát, egyszer csak hallott egy hangot, egy isteni sugallatot, amely örökre megváltoztatta az életét. Így hangzott: »Te leszel a világ legnagyobb napűtfestője, nagyobb Raffaelnél!«” – olvassuk a könyv elején.

Lehet, hogy ti is hallottátok már Csontváry kapcsán a *napűtfestője* kifejezést. Szigethy Gábor kéziratkutatásai nyomán az derült ki, hogy ezt a kifejezést maga a festő találta ki a tudatos mítoszeremtés részeként. A könyv igyekszik kritikusan hozzáállni a homályos, bizonytalan információkhoz, mégis megismertetni mindazt, bevezetni mindabba, ami jelenleg a befogadók birtokában van a művész életéről és munkásságáról.

A másik legenda, amelyről lerántja a leplet a könyv: a magányosan utazó festő alakja, aki bejárta Európát és Közel-Keletet.

„A mester azt állította, hogy ez az óriási festmény ott helyben, Taorminában született meg, de gondolatok csak bele... Ekkora vásznat odacipelni, a hegy tetején kifeszíteni, aztán hosszú napokon át festeni? Ehhez legalább egy tevé segítsége kellett volna. Sokkal valószínűbb, hogy csak vázlatokat készített a helyszínen, és otthon, a műtermében festette meg a képet.”

Mindezt olvasva valahogy mégse tudunk ragudni a festőre, inkább mosolyogva nézzük el neki a „füllentéseit”.

Csontváryt életében nem értették meg. Képeit furcsának tartották, nem illettek bele a kor szokásaiba. Ő mégis dolgozott tovább. Története arra tanít, hogy érdemes meghallani a saját belső hangunkat. A könyvben nem mint *nagy festő* jelenik meg, hanem mint kereső ember. Olyan valaki, aki nem illett bele a saját korába, akit sokáig nem értettek meg, akinek a képei túl nagyok, túl színesek, túl különösek voltak. Ma már többek között éppen ezek miatt fontosak.

Versek maszkok nélkül

ECSÉDI ORSOLYA

Tárgyalhatunk!

Illusztrálta: Schall Eszter
Móra Kiadó, 2025

Amikor nem ír, Ecsédi Orsolya jogászként dolgozik. Publikált már regényeket, novellákat, versei azonban egészen más hangon szólnak: rövid mondatok, kérdések, bizonytalanságok, apró felismerések sorakoznak fel bennük.

A *Tárgyalhatunk!* című kötet már a címevel is felszólít. A *tárgyalás* egyszerre jelent vitát, egyeztetést, alkut – és belső párbeszédet. A kötetben négy rész különíthető el: te, én, ők és mi. A tagoltság ellenére mindegyik vers mégis nekünk, rólunk szól. Van bennük humor, játékoság, de komoly témákat is behoznak: költözés, barátság, elvárások, elképzelések, csalódások.

Te és én

*Te sose alszol ebéd után,
én kihányom a krumplilevest,
te összerágod a kék ruhám,
én orra esek, csak hogy ne vess,
te pánikolsz a biciklitől,
én kockát rajzolni nem tudok,
te rohangálsz, míg anyád kidől (...)*

Ismerős? A versek arról szólnak, ahogyan igazából vagyunk – nem ahogyan „kellene” lennünk.

Az átváltozás itt is jelen van – csak másképpen. Nem jelmezben, hanem szerepekben. Abban, ahogyan viselkedünk, ahogyan megfelelnünk, ahogyan néha úgy teszünk, mintha minden rendben lenne. A versek arra ösztönöznek, hogy ezt a „minthát” néha félretegyük.

A *Fedezd fel Csontváry Kosztká Tivadar művészetét!* egyik legfontosabb tanítása nem is a festészetéről szól, hanem a bátorságról. Arról, hogy hinni lehet valamiben akkor is, amikor mások még nem hisznek benne.

Farsangi könyv ez a szó legmélyebb értelmében: megmutatja, hogyan lehet kilépni a megszokott szerepekből, és felvenni egy olyant, amelytől először talán félünk – de amely végül a sajátunkká válik.

A *Tárgyalhatunk!* című kötet tárgyalás önmagunkkal, a világgal, azokkal a dolgokkal, amelyeket elfelejtünk kimondani.

A versekben felbukkan a határ kérdése. Hol ér véget az egyik ember, és hol kezdődik a másik? Mit mondhatunk ki, és mit hallgatunk el? Rögtön az első vers így szól:

Rajzolj egy embert!

*Rajzolj egy embert!
Nem kell törökbasát.
A fejből is nőhet ki a lába.
Köszönj szépen.
Nem kell csokolomot.
Csak ami eszedbe jut.
Találj ki egy mesét.
Nem kell magadban.
Mondhatod hangosan is.
Próbáld még egyszer.
Nem kell úgy, ahogy mutatták.
Lehet fordítva is.
Találj egy barátot.
Nem kell jónak lennie.
Kereshetsz rosszat is.
Nőj nagyra.
Nem kell olyanra, mint én.
Lehet egész másmilyenre is.
Rajzolj egy embert.
Egy ember nem így néz ki.
Talán tényleg nem.*

Próbáld most elképzelni, hogyan rajzolnál egy embert – nem úgy, ahogy tanították, hanem úgy, ahogy te látod. A *Tárgyalhatunk!* versei annak a szabadságát mutatják meg, hogy nem kell tökéletesnek lennünk ahhoz, hogy érvényesek legyünk. Újra és újra ezt a gondolatot bontják ki: ►►

Nem vagy egyedül – képregény a barátságról

TEREZA KOPECKÁ

Tiszta örület. Anna útja a szorongásból

Illusztrálta: Tomáš Kopecský

Fordította: Peťovská Flóra

Csirimojó Kiadó, 2025

Volt már olyan napod, amikor legszívesebben fel sem keltél volna az ágyból? Amikor a külvilág túl hangosnak, túl gyorsnak, túl ijesztőnek tűnt? Anna pontosan ezt éli át. Hevesen kalapáló szív, szorító mellkas, ökölnyire zsugorodott gyomor, remegés – számára ezek a szorongás kísérői. A Tereza Kopecská által írt és Tomáš Kopecský által rajzolt *Tiszta örület* című képregény egy kamasz lány szemszögéből mutatja meg, milyen az, amikor a szorongás a mindennapok része.

Anna, a könyv főszereplője gyakran érzi úgy, hogy nem élhet normális életet. Mintha valami állandóan útját állná annak, hogy iskolába menjen, utazzon vagy akár csak elvégezze a legegyszerűbb feladatokat. A könyv mégsem azt sugallja, hogy valami „baj van” vele. Inkább megmutatja, milyen nehéz lehet helyt állni, amikor belül folyamatosan ott van a félelem – és milyen sokat számít, ha nem vagy egyedül ebben.

Az utazás gyakran visszatérő motívuma az irodalomnak, művészeteknek. Az utazás kaland: bejárni a világot, eljutni máshová, új dolgokat felfedezni, kíváncsian szemlélődni, bátran belevetni magunkat az ismeretlenbe. Az utazás, az úton levés az irodalomban nemcsak helyváltoztatást jelent, hanem gyakran belső változást is. Sok történetben a szereplők útnak indulnak, ismeretlen helyekkel és nehézségekkel találkoznak, és a végére valamilyen módon megváltoznak: többet tudnak magukról, bátrabbak lesznek, vagy másképp tekintenek a világra.

A *Tiszta örület* is erre az irodalmi hagyományra épít, de különleges módon. Anna útja nem izgalmas, hősi kalandként indul, hanem épp ellenkezőleg, a képregény első oldalán érkezik a felismerés, hogy képtelen elhagyni a szobáját: „Ez vagyok én, Anna. Épp most jöttem rá, hogy soha többé nem hagyom el a szobám.”

Anna számára már az is kihívásnak számít, ha elindul otthonról, felszáll egy buszra vagy elmegy az iskolába. A külvilág fenyegető, zajos, kusza, megterhelő. Aztán egy nap váratlanul egy csendes kísérő, Max szegődik Anna ►►

►► a hibák, a bizonytalanságok, a félbehagyott mondatok is hozzánk tartoznak. Ez felszabadító lehet egy olyan korban, amikor annyi elvárás hangzik el kívülről: hogyan kellene viselkedni, mit illik mondani, kinek kellene lenni. A *Tárgyalhatunk!* versei azt sugallják, hogy nem baj, ha ezekre a kérdésekre még nincs válasz – már az is elég, ha kimondjuk őket.

Ebben a könyvben a kimondott és a kimondatlan mondatok egyformán fontosak. Ami nincs leírva, az is működik. Ahogy a farsangban sem csak a maszk számít, hanem az is, hogy ki van alatta. A versek gyakran épp ezt a pillanatot keresik: amikor a szerep megbillen, és rövid időre megszólal a valódi hang.

A *Tárgyalhatunk!* ezért kapcsolódik szorosan a farsang gondolatához. Mert a farsang nemcsak játék, hanem próba is. Lehetőség arra, hogy kipróbáljuk: mi történik, ha leve szünk egy maszkot. Ha kimondunk valamit. Ha hallgatunk. Ha megszólalunk.

Arc a maszk mögött

A farsang egyszer véget ér. A jelmezek visszakerülnek a szekrénybe, a zaj elcsendesedik. De az a pillanat nem tűnik el, amikor egy kicsit mások lehettünk. Amikor kipróbálhattunk egy másik hangot, egy másik mozdulatot, egy másik nézőpontot. A kérdés marad: mit kezdünk azzal, amit közben megtudtunk magunkról?

Csontváry története és Ecsédi Orsolya versei ezt a pillanatot őrzik. Amikor a szerep megbillen, és már nem a maszk számít, hanem az arc mögött. Az olvasás ebben segít. Teret ad annak, hogy lassítsunk, kérdezzünk, bizonytalanok legyünk. És talán annak is, hogy egy kicsit jobban meglássuk magunkat – és egymást.

► mellé, a két szereplő között óvatosan barátság szövődik. Max mellett Anna könnyebben teszi meg azokat a bátorságot igénylő lépéseket, amelyek sokunk számára semmiségnek hatnak: eljutni az iskoláig, majd haza. A tanév végén Max megjelenik a furgonjával Anna háza előtt, és közös kalandra hívja őt: egy olyan utazásra, amilyent Anna korábban elképzelni sem tudott.

Anna utazása tele van nehézségekkel és fájdalmas élményekkel, miközben lassan megtanul együtt élni a félelmeivel, felismerni a saját határait és néha – apró mozdulatokkal – át is lépni rajtuk. Ez az út nem látványos és hősi, inkább csendes és nagyon emberi.

A Tiszta örület nem ígér gyors megoldásokat. Anna útja hosszú, és vannak benne visszaesések is. A gyógyulás nem egyik napról a másikra történik. A történet mégis reményt ad: azt üzeni, hogy van értelme felkelni reggelente, próbálkozni és ott lenni másoknak – akkor is, ha közben félsz.

A színek elárulják, hogy mit érez Anna. A kék akkor jelenik meg, amikor nyugodt és biztonságban érzi magát. A lila a feszültséget és a szorongást mutatja, a piros pedig a pánikot és az erős félelmet. Így az olvasó nemcsak olvassa, hanem szinte át is érzi, mi zajlik Anna bensejében.

Ez a képregény szól annak, aki már érzett szorongást, élt át pánikot, annak is, aki szeretné jobban megérteni, mit él át egy ilyen helyzetben lévő ember, illetve annak, aki barátja valakinek, aki fél. A történet segít rájönni, hogy néha nem megoldásokra van szükségünk, hanem valakire, aki ott maradt mellettünk. Anna története erről is szól. A könyv pedig a félelemről, a barátságról és az apró, de bátor lépésekről.

A Szín-téren:
Henni Alftan
finn
festőművész
(1979)

Kevés eszközzel
a lényegét

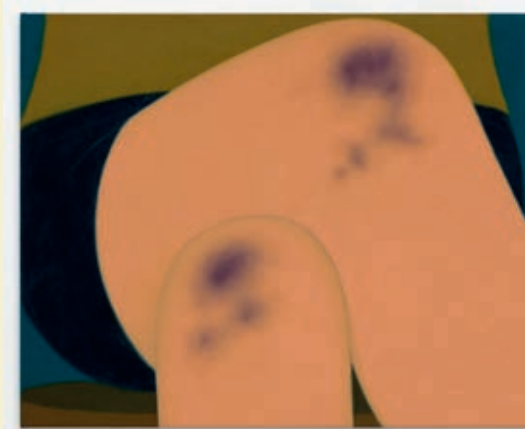
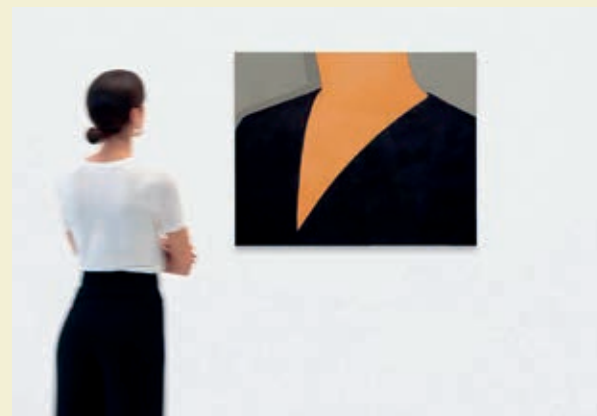
„...úgy tűnik számomra, hogy minél kevesebbet mutatunk, annál jobban tudunk hatni az ember képzeletére.”

A Helsinkiben született és Párizsban élő művész, Henni Alftan munkássága az őszinte festészet technikájával, redukált színpalettájával, módszereivel és történetével való mély elköteleződésből fakad, amely a mindennapi életről készült, bensőségesen ismerős, mégis ellentmondásosan kiismerhetetlen vásznak eredményez.

Hétköznapi jeleneteket és banális tárgyakat ábrázol. Letisztult esztétikája ellenére Alftan színekkel, textúrákkal, arányokkal és perspektívával végzett kísérletei rétegzett, jelentésekben gazdag képeket eredményeznek, amelyek metaforákként is szolgálnak a világ meglátására és megértésére. Több értelmezési lehetőséget kapunk, ami kényelmes helyzetet eredményez. Nem kell nekünk, a nézőknek „megértenünk a képet”, szabadon asszociálhatunk. Így ahány néző, annyi történet.

A művész szándékos kivágásai nemcsak a látványra összpontosítanak, hanem utalnak arra is, ami a vászon szélein túl rejlik. Amit nem látunk, azt nekünk kell hozzátennünk, ha át tudjuk adni magunkat a műnek, amely továbbra is kétértelmű és nyitott marad, hűvös feszültség és elkápráztatás jellemzi – legalábbis rám ilyen hatással van.

„Szeretem a legbanálisabb dolgokat festeni – mondja Henni Alftan. – Nincs személyes mitológiám, és nem is érdekel ez a téma. Nem arra törekszem, hogy te is lásd, amit én, hogy megosztható-e az élmény. Ha a festmények túl különlegesek, túl erőteljessé és személyessé válnak, nem eléggé befogadhatóak számomra.”

Aflan képeit nézve eszembe jut a *pars pro toto* (rész az egész helyett) esztétikai fogalom, amely a művészetben és irodalomban azt jelenti, hogy az alkotó egy kisebb, jellegzetes szeletet használ fel az egész megmutatására. Ez a alakzat fokozza a hatást, fókuszálja a figyelmet, és a befogadó képzeletére bízva a hiányzó részek kiegészítését, ezzel mélyebb élményt nyújt. A kompozíciók filmes gondolkodásról, a filmnyelv ismeretéről tanúskodnak, csak hogy itt nem fényképezésről, mozgóképről, hanem egy elképzelt, álomszerű világ megfestéséről beszélünk.

Nézzük meg ezt például a hajvágásról áruklódó vásznon. Nagyon kis részletet választ a cselekményből az alkotó, egy sötét tincsré hajazó formát látunk, fele hiányzik, pontosan végződik, másik fele lángként kunkorodik felfelé, ezt két újra emlékeztető elem fogja közre, és látjuk még az ollóra emlékeztető ábra töredékrészét. Nincs környezet, mondjuk, egy fodrászat. Nincsenek alanyok, fodrász és kliens, nem látjuk a testeket, nem látjuk a cselekményt, mégis tudunk következtetni, hogy mi történik. Mert a lényegét összegzi, sűríti és felnagyítja. Ja, és a cím is segít, ugye. Így működik a *pars pro toto*.

„Megtanultuk feltételezni, hogy van valami, amit nem látunk – teszi hozzá Alftan. – Rájöttem, hogy minél kevesebbet mutattam a képeimmel, annál jobban kibontakozott az ember képzelete.”

Figuratív alkotásaihoz személyes emlékekből, megfigyelésekből indul ki, amelyeket először vázlatok és tervek segítségével ültet át papírra. A módszeres, előre megfontolt folyamat, amely elrugaszkodik a megszokott stúdióbeli rajzolás gyakorlaktól, hozzájárul vásznai realiztikus jellegéhez. Alftan egyedi, alapszínekből kevert palettája, valamint a festői gesztusok változatos készlete – lapos színterületek, elmosódott és homályba borult részek, vastag, pasztás ecsetvonások, néha mindez egyetlen képen belül – szintén meghatározza művei nem szokványos megjelenését és hangulatát.

A fanarióta évszázad – egy kicsit másképp

Februári tárgyunkkal kapcsolatban ismét olyan témákat érintünk, amelyekkel elsősorban a történelemtankönyvben találkozhatunk majd (vagy lehet, talákoztál már). Ilyesmi már fordult elő ebben a rovatban, mégis lesz itt valami újdonság is: történetek és súlyos kaftánok hullámain először utazunk Erdélyen és a Kárpátokon kívülre, az 1700-as évek végének és az 1800-as évek elejének Bukarestjébe.

Ezt a periódust, pontosabban az 1711 (Moldvában) / 1716 (Havasalföldön) és az 1822 közötti időszakot a nyolcadikos tankönyv fanarióta évszázadnak nevezi. Amikor én az iskolában erről tanultam, emlékszem, nagy hiányérzettel maradtam, és csalódott is voltam, mert úgy éreztem, ahhoz képest, hogy milyen érdekesnek tűnik ez a korszak, valójában nagyon keveset tudtam meg róla: Konstantinápoly (a mai Isztambul) Fanar negyedéből érkezett görög származású uralkodók, kultúrák találkozása és keveredése

a román országokban, amelyek egyébként is a Nyugatnak és a Keletnek a furcsa metszéspontját jelentették. Tartok attól, hogy ez ma sincs másképp: a tankönyvekben mindez csupán egy rövidke fejezet, amelyben arról van szó, hogy Moldva és Havasalföld uralkodói pusztán a török szultán alattvalói voltak, burjánzott a korrupció, és elviselhetetlenek voltak az adóterhek. Noha ez mind igaz, a történetnek mégis csak egy részét jelenti, hiszen a különböző társadalmi rétegekhez tartozó emberek ebben a politikai-kulturális egyvelegben is éltek valahogy a mindennapi életüket. Én mindig erről szerettem volna többet megtudni, és Alecu Văcărescu portréja által ezúttal neked is egy kicsit az életről mesélnék ezekben a különös évtizedekben.

Anton Chladek: Alecu Văcărescu költő portréja, é. n. (valószínűleg 1860 előtt), olaj, vászon. A kép leléhelye: Román Nemzeti Művészeti Múzeum, a kép forrása: Wikipedia

Anton Chladek: Lenăchiță Văcărescu költő portréja, é. n. (1850-es évek), olaj, vászon. A kép forrása: Wikipedia

A portrét (a kiemeltet, de valójában mindhármat, amit itt látsz) Anton Chladek cseh származású festő készítette, akinek életútja már önmagában is érdekes történet. Elemérben (Elemir, a mai Szerbiában) született 1794-ben. Tehetségét látva az apja Milánóba küldte festészetet tanulni, a fiatal Chladek pedig rövidesen vándor portréfestőként kezdett dolgozni Pesten és Bécsben. Tanulmányainak befejezése után, az 1830-as évek elején Pesten telepedett le és vállalt munkát. Valószínűleg az egyébként kolozsvári születésű Szathmáry Pap Károlytól hallott arról, hogy milyen az élet Bukarestben, hogy megnőtt az igény a festett portrék iránt, és hogy bőven vannak olyanok, akik az előkelő arcképeket meg is tudják fizetni. Anton Chladek így került az 1830-as évek közepén Bukarestbe, ahol nemcsak a tehetséges családoknak lett keresett festője, hanem a későbbi híres román művészek, Nicolae Grigorescunak is az első mestere. Anton Chladek Bukarestben halt meg 1882-ben.

Rátérve a megfestett személyekre, a költő Alecu a szintén költő lenăchiță Văcărescu fiaként született 1769-ben (más források szerint 1767-ben), és rövid, de nagyon viharos élete volt. Korán elvesztette az édesanyját, édesapja pedig kétszer nősült újra: először Elenát vette el, majd pedig Ecaterina Carageát, aki öntörvényű nőként maradt fenn a történelemben. Alecu az 1780-as évek végén követte apját a nikápolyi (Nikopol, a mai Bulgáriában) száműzetésbe, majd Rodosz szigetére (ma Görögország). Hazatérve, 21 éves korában feleségül vette az akkor alig 15 éves Elena Dudescut, és rövid idő alatt három gyerekük született. Az elkövetkező években – nem világos, hogy miért – apja, lenăchiță megfenyegette, hogy kitagadja, sőt, talán meg is tette, mert az öreg halála után Alecu perbe szállt mostohaanyjával az örökségért. Alecu Văcărescu végül a feleségétől is elvált, ami a korabeli társadalmi-gazdasági szokásokat tekintve legalábbis különös. A még mindig nagyon fiatal Alecut 1798-ban azzal vádolták meg, hogy megmérgezte egyik családtagját, az idősebb Venețiana Văcărescut, akinek közben beleszeretett a lányába.

Kész szappanopera! Legalábbis mondhatni, egy kicsit túl intenzíven zajlott az élet ott és akkor. Alecu Văcărescu ez idő alatt ráadásul lángoló szívű, minduntalan a szabadságot szomjazó költő is volt, akinek a versei minden bizonnyal fokozták a bukaresti éjszakák varázsát.

A havasalföldi fanarióta előljárók trónján pedig mindközben nagy volt a jövés-menés: az éppen leköszönt Alexandru Moruzi fenntartotta Alecu bűnösségét, de az aktuális uralkodó, Constantin Hangerli ejtette a vádat, legalábbis hanyagolta azokat. Ennek részben talán az volt az oka, hogy Alecu unokatestvére, Teodor (vagy Teodorachi)

Anton Chladek: Teodor Văcărescu portréja, é. n., olaj, vászon. A kép forrása: Wikipedia

Văcărescu – akit a maga során „Furtună”-nak, vagyis „Vihar”-nak neveztek, ne is menjünk bele, hogy miért –, szóval Teodorachi éppen fontos pozíciót készült elfoglalni az uralkodó mellett, és azzal nem fért volna össze, hogy Alecut, akivel szinte együtt nőttek fel, elítéljék.

Itt leálllok, mert lassan már én sem tudom követni, hogy mi mivel függ össze, de hogy a történet véget is érjen, azt még elmondom: miután 1799-ben Moruzi újra elfoglalta a trónt, Alecut ismét letartóztatták, és egy tulceai török börtönbe vetették, ahol ugyanazon év novemberében belehalt az ott elszenvedett kínokba. Ekkor mindössze 30 éves volt.

Nem én vagyok az egyetlen, akinek felkelte az érdeklődését ez a portré, illetve Alecu Văcărescu viharos élete. Doina Ruști bukaresti író előszeretettel helyezi írásainak, regényeinek cselekményét a fanarióta korbá. Történelmi tényekből indul ki, de a forrásokkal alátámasztható adatok közötti hézagokat a képzelőereje segítségével tölti ki. *Gyilkosság és költészet (Crimă și poezie)* című írásában a fiatalon elhunyt költő tragikus életét dolgozza fel. Sorai között felsejlik, hogy a Văcărescu család története hogyan fonódott össze a fanarióta uralkodók históriájával, milyen érdekek húzódtak meg amögött, hogy a gyilkossággal Alecut vádolják meg, illetve ►►

(Pár)kapcsolati játszmáink

Február van. Lekerültek a karácsonyi díszek, a boltok megteltek rózsaszínű cukorkaszívekkel, az iskolákban elindulnak a kupidópósták. A virágárusok rekordeladásokat produkálnak, akik pedig a szerelem ünnepeén egyedül vannak, na, ti, drágáim: húzzátok ki magatokat, és jöhet Miley Cyrus *Flowers* című dala max hangerőn! (Fiúk, sajnos nektek még nem írtak ilyen szinglihimnuszt... ha tudtok egyet, jelezzétek.)

Arra gondoltam tehát, hogy ha februárban minden a szerelemről és a barátságról szól, ragadjuk meg az alkalmat, és nézzünk rá egy picit a (pár)kapcsolatok sötétebb oldalára is.

Befolyásolás vagy manipuláció?

Ha a kapcsolatokban megjelenő manipulációról hallasz, elsősre talán horrorisztikus történetek jutnak eszedbe. Valójában azonban minden kapcsolatban jelen van valamilyen mértékű befolyásolás. A kérdés inkább az, hogy ez segít-e

vagy árt. A legegyszerűbben talán úgy fogalmazhatnánk meg, hogy befolyásoláskor meghagyjuk a másik fél szabad döntését, manipulációkor viszont nyíltan vagy rejtetten kényszerítünk valakit valamire.

A kamaszkor az az időszak, amikor a szeretetre és elfogadásra való vágy különösen erős. Ilyenkor könnyebb félretenni azt, akik valójában vagyok, csak azért, hogy valakihez tartozhassatok. Több diákom is mesél olyan barátságokról, ahol az egyik fél túlságosan dominálja a kapcsolatot. Anyukád talán így jellemezné ezeket a barátságokat: „Ha azt mondja neked, hogy ugorj a kútba, te kérdés nélkül beleugrasz.”

Ehhez hozzáadódik még egy fontos dolog: az agyatoknak az a része, amely a megfontolt döntésekért felel, még fejlődésben van. Ez nem hiba,

készülhettek – Ion Văcărescu, lenăchiță unokája, Alecu fia rendelte meg. Az már csak hab a tortán, hogy ugyanezeknek az arcképeknek több változata készült el és maradt fenn, amelyek alig különböznek egymástól. Bárki is bízta meg a festőt, erre vajon miért volt szükség?

Tudom, hogy ez a cikk hosszabb lett, mint a fanariótákról szóló teljes lecke a tankönyvben, de bízom benne, hogy segít jobban megérteni ezt a korszakot, és ha azt a feladatot kapod, hogy egy kép alapján fogalmazd meg a korabeli élet jellemzőit, akkor majd könnyebben beindul a fantáziád. Hajrá!

Ha üzenél nekem, itt megteheted:
<https://tally.so/r/mebpyo>

Alecu Văcărescu portróját itt tudod megnézni: Román Nemzeti Művészeti Múzeum (MNAR), Régi Román Képtár. Bukarest, 1. kerület, Calea Victoriei 49–53. Látogatható szerdától péntekig 10 és 18, szombaton és vasárnap 11 és 19 óra között. További információk a <https://mnar.ro/> címen.

►► nagy hangsúlyt fektet annak a bemutatására, hogy miképpen igyekezett bizonyítani Alecu az ártatlanságát.

Amikor Anton Chladek, a festő az 1800-as évek közepe felé megérkezett Bukarestbe és hozzálátott ezeknek az arcképeknek az elkészítéséhez, Alecu és az apja, lenăchiță már rég nem élt. Doina Ruști szerint a portrékat Teodorachi rendelte meg, hiszen ő volt az egyetlen a Văcărescu családból, aki ezt akkor megtehetette. Ő bízta meg és fizette ki a művészt, aki így őt az akkori valóságnak megfelelően, idős emberként ábrázolta, Alecut és lenăchițăt azonban régebbi arcképek alapján, fiatalként festette meg. Amikor a képek készültek, a fanarióta kor már véget ért, de az emléke még bőven élt tovább. Az író szerint Teodorachi nosztalgiával gondolhatott vissza a közösen eltöltött fiatal éveikre, és nagyra tarthatta a lángoló szívű Alecut, ezért megkérhette a festőt, hogy különös gonddal, emelkedettséggel a szemében örökítse meg a költőt. Érdekes az is, hogy az utókor, a kritika éppen az ellenkezőt mondja Anton Chladekról és képeiről: nem érdekelte az arcok egyénítése, nem törődött az arckifejezés, a lelkiállapot megragadásával, sokkal jobban foglalkoztatta az öltözékek aprólékos kidolgozása, megjelenítése. Te ezt hogy látod?

A történetnek a Doina Ruști által megírt verziója nagyon szép, azonban a Román Nemzeti Művészeti Múzeum úgy tartja számon, hogy legalábbis lenăchiță portróját – de akkor már az Alecut is, hiszen nagyjából egyszerre

hanem életkori sajátosság. Ettől még érdemes gyakorolni a megállást és az átgondolást. Talán a kútba ugrás előtt egy pillanatra meg lehet állni, és feltenni a kérdést: megéri nekem ez a kapcsolat, ha közben önmagamat kell feladnom?

Honnan tudhatod, hogy manipulálnak?

Íme néhány gyakori példa, a teljesség igénye nélkül:

- **Bűntudatot kelt benned:**
- „Más programod van? Na jó... pedig én veled akartam lenni.”
- **Olyasmire vesz rá, amit nem szeretnél:**
- „Idd meg, ne legyél már béna, mindenki ezt csinálja.”
- **Mellette folyamatosan kevesebbnek érzed magad:**
- „Ne sértődj meg, de...”, közben pontosan tudja, hogy amit mond, azzal meg fog bántani.
- **Ha jelzed, hogy bántott, relativizálja:**
- „Csak őszinte voltam, túlreagálsz.”
- **Elszigetel másoktól:**
- „Ő fontosabb nálam? Akkor menj csak...”
- **Gázlángolás*:** amikor megkérdőjelezi az érzéseidet vagy az emlékeidet, és elhiteti veled, hogy „rosszul látod a dolgokat”, túlreagálsz mindent.

Létezik pozitív befolyásolás is

Pozitív befolyásolásról akkor beszélünk, amikor a másik fél **nyíltan és átláthatóan** mondja el a szándékait, és a döntés joga nálad marad.

Például:

- egy mentor tanácsot ad,
- egy tanár motivál, hogy részt vegyél egy versenyen
- egy reklám valós információkat oszt meg,
- egy vezető biztatja a csapatát egy nehéz feladat előtt.

Ahogy láthatod, itt minden kapcsolódás valamiféleképpen alá-fölé rendelt viszony. Sajnos, ez a státuszkülönbség akkor is jelen van, ha amúgy egyenrangúnak kéne lennie a

kapcsolatnak, mint azzal a barátoddal, aki rendszerint minden lehetőséget megragad, hogy magára terelje a figyelmet a kapcsolatokban. Talán itt van a kutya elásva: nem mindegy, hogy az alá-fölé rendeltség miből fakad. Bölcsességből, mint egy tanár vagy mentor esetében, vagy státuszból, mint a főnök-beosztott kapcsolatban – avagy valaki pusztán kijelenti magáról (sokszor nem is nyíltan, csak elejtett félmondatokkal), hogy ebben a kapcsolatban csak az ő érdekei számítanak...

Szögezzük le tehát: egy kapcsolat akkor egészséges, **ha nem kell benne kisebbé válnod**, hogy elfogadjanak. A szeretet nem kényszerít, nem bűntudattal irányít, és nem veszi el a hangodat.

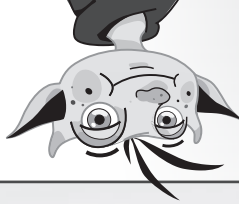
Házi feladatként gondoldj egy fontos barátságodra vagy kapcsolatodra, és válaszolj magadnak őszintén:

1. Mersz nemet mondani ebben a kapcsolatban?
2. Elmondhatod, ha valami rosszul esik?
3. Inkább többnek vagy kevesebbnek érzed magad mellette?

Ha legalább kettőre nemmel válaszolsz, érdemes elgondolkodnod.

* A „gázlángolás” kifejezés egy régi, fekete-fehér filmből származik (*Gaslighting*, 1944), amelyben a férj apró trükkökkel próbálja elhitetni a feleségével, hogy a nő megőrült. Innen származik a fogalom, amellyel talán már te is találkozhattál, például edukatív reels videóiban: amikor valaki szándékosan elbizonytalanítja a másikat a saját érzéseiben vagy emlékeiben.

„Mi vagyunk a 99 százalék!”

Ezzel a mottóval indult el 2011 szeptemberében New Yorkban az *Occupy Movement*, azaz a *Foglaljuk el!* mozgalom. A rövid mondattal sok-sok ember tudott azonosulni. De mit is jelentett valójában, és mit tanulhatunk általa a demokráciáról?

Mit jelent a demokrácia?

Amikor a demokrácia szót halljuk, gyakran választásokra, politikai pártokra vagy a televízióban beszélő vezetőkre gondolunk. A demokrácia így könnyen tűnhet távoli dolognak, amelyet főként felnőttek irányítanak hatalmas épületekből. Pedig a demokrácia éppen azért jött létre, hogy ne csak néhány ember kezében összpontosuljon a hatalom és a döntéshozás, hanem mindenkiében.

Képzeld el, hogy új szabályokat vezetnek be az iskolába. Például, hogy nem mindegyik szünetben lehet kimenni az udvarra, vagy hogy a telefonokat minden reggel le kell adni, vagy hogy megváltozik az ültetésrend. Sőt, képzeld el, hogy a döntés egyik nap megszületik, a másik nap kihirdetik, harmadnap pedig már érvénybe is lép.

Bár lehet, hogy a tanárok és az igazgatóság jó szándékkal dönt, attól még nem garantált, hogy a döntések valóban a diákok érdekeit és igényeit fogják szolgálni, ha nem is kérdezik meg őket.

Amikor részesei vagyunk egy közösségnek vagy intézménynek, de nincs beleszólásunk a közös ügyekbe, vagy meg sem kérdezik, könnyen kizárva és sértve érezhetjük magunkat, de ami talán ennél is rosszabb: ha annyira megszokjuk ezt az állapotot, hogy már nem is érdekel bennünket.

Amikor 2011-ben emberek ezrei mondták, hogy „Mi vagyunk a 99 százalék”, felpezsdült a társadalom vérkeringése és a közös tenni akarás a demokráciáért.

A demokrácia alap gondolata az, hogy minden ember beleszólhat az életét érintő döntésekbe. Az Occupy mozgalom sokakat emlékeztetett erre, és felvetette a kérdést, hogy vajon a modern demokráciákban valóban megvalósul-e ez a cél.

Mi robbantotta ki az Occupy mozgalmat?

Ahogy jeleztem, az Occupy mozgalom 2011-ben, tehát 15 éve vette kezdetét, egy olyan időszakban, amikor sokan aggódtak a pénznélküliség, a munkahelyek megszűnése, a gazdagok és a szegények közti növekvő egyenlőtlenségek miatt. A 2008-as súlyos gazdasági válságot követően sokan elvesztették az otthonukat vagy a munkájukat, míg a bankok és

a nagyvállalatok viszonylag gyorsan talpra álltak. Ez sokakban dühöt és csalódást keltett.

Sokan igazságtalannak vélték, hogy a világ fontos ügyeiről, olyan kérdésekről, amelyek emberek millióinak az életére vannak hatással, tulajdonképpen politikusok és gazdag emberek egy szűk csoportja hoz döntéseket. A mozgalom tagjai azokat válták, akik tenni akartak azért, hogy kifejezzék egyet nem értésüket a világ működésével, így az utcákon gyűltek össze, hogy hallassák véleményüket.

A Wall Street „elfoglalása”

Az egyik legismertebb megmozdulás az *Occupy Wall Street* volt New Yorkban. A tüntetők a város pénzügyi központja közelében lévő parkban táboroztak le, és nem voltak hajlandók elmenni onnan. Nemcsak a bankok és nagyvállalatok ellen tiltakoztak, hanem amiatt is, hogy nem hallgatják meg őket.

Amikor azt mondták: „Mi vagyunk a 99 százalék”, azt fejezték ki, hogy a legtöbb ember keményen dolgozik, mégis kevés beleszólása van a fontos döntésekbe, miközben egy kis csoport kezében összpontosul a hatalom. Ez az üzenet könnyen érthető volt, ezért gyorsan elterjedt más városokban és országokban is.

Európában is

Londonban a tüntetők a Szent Pál-székesegyház közelében gyűltek össze, hogy pénzről, hatalomról és felelősségről beszélgessenek. **Madridban** azok, akik már korábban is tiltakoztak a munkanélküliség és a politikai korrupció ellen, összekapcsolták küzdelmüket az Occupy mozgalom eszméivel. **Frankfurtban** az Európai Központi Bank közelében tartottak tüntetéseket, ahol a tüntetők azt kérdőjelezték meg, hogy az egy helyen hozott pénzügyi döntések hogyan befolyásolhatják több millió ember életét Európa-szerte. Hasonló táborok jelentek meg olyan városokban, mint **Párizs**, **Róma** és **Amszterdam**, ezek mindegyike a helyi problémák mentén alakult meg, de ugyanaz az érzés kötötte össze őket: sokan úgy vélték, hogy a fontos döntéseket nélkülük hozzák meg.

Kelet-Európában is létrejöttek Occupy által inspirált akciók, bár ezek általában kisebbek és

rövidebbek voltak. **Lengyelországban**, például Varsóban aktivisták a társadalmi egyenlőtlenségekért és a bankok hatalma ellen tiltakoztak. **Szlovéniában** a ljubljanoi tüntetések a gazdasági nehézségeket kapcsolták össze a politikai képviselet és a korrupció kérdésével. **Horvátországban** nyilvános vitákat tartottak, ezek középpontjában a munkanélküliség és a fiatalok lehetőségeinek hiánya állt.

Hogyan működött a demokrácia a táborokban?

Számos országban képviselőkön keresztül működik a demokrácia: az emberek szavaznak, a megválasztott politikusok pedig döntenek. Ez működhet jól, de sokan úgy érzik, hogy gyakrabban is szeretnének beleszólni a közös ügyekbe.

Az Occupy mozgalom ezt a kérdést tette fel: vajon a demokrácia csak a választásokról szól, vagy a mindennapi részvételről is? A táborokban nyílt gyűléseket tartottak, ahol bárki felszólalhatott. Nem voltak vezetők, és nem volt egyetlen „helyes” vélemény sem. Ez befogadóvá tette a mozgalmat, de lassúvá is. A viták hosszúak voltak, és nehéz volt közös döntésre jutni. Sok résztvevő mégis úgy gondolta, hogy megéri. Elfogadták, hogy a demokrácia nem mindig könnyű, de fontos, hogy mindenki hangja számíton.

Felmerül a kérdés: mi a demokrácia célja? A gyors döntéshozatal, vagy az, hogy mindenki részt vehessen benne? A kormányoknak gyakran gyorsan kell cselekedniük, de a gyorsaság miatt sok ember véleménye elveszhet. Az Occupy nem adott tökéletes választ, de megmutatta, mi történik, ha az emberek véleményének meghallgatása előtérbe kerül.

Nem mindenki értett egyet az Occupy mozgalom módszerével, és ez teljesen természetes egy demokráciában. Voltak, akik szerint a mozgalom céljai nem voltak eléggé világosak, és azt is megkérdőjelezték, hogy a felvetett ötletek a való életben megvalósíthatók-e. Sokan azt kérdezték, mit akar pontosan az Occupy, és hogyan szeretne valódi változást elérni.

Mások úgy gondolták, hogy a tiltakozás önmagában nem elég. Szerintük a demokrácia elsősorban törvényeken,

intézményeken és választásokon keresztül működik, nem pedig utcai megmozdulások révén. Ezek a kritikák fontos szerepet játszanak a demokratikus életben. Emlékeztetnek arra, hogy a demokrácia nemcsak a szavazati jogokról, hanem vitáról, folyamatos egyeztetésről szól, párbeszédéről az érintettek között, illetve akár tiltakozásról is.

Egy jól működő demokráciában az embereknek joguk van kérdezni, kételkedni és más véleményt képviselni.

Más mozgalmak, hasonló kérdések

Nem az Occupy volt az első mozgalom, amely a demokrácia megvalósulásának kérdéseivel foglalkozott. A polgárjogi mozgalom az Egyesült Államokban például békés tüntetésekkel küzdött a diszkrimináció ellen, és konkrét céljai voltak, mint amilyen a szavazati jog megszerzése. Bár az Occupy másképp működött, mindkét mozgalom hitt abban, hogy a hétköznapi emberek együtt képesek változást elérni.

Az utóbbi években a klímaváltozás elleni mozgalmak is sok fiatal megmozgatnak. Egyes helyeken a diákok iskolai sztrájkokkal hívták fel a figyelmet arra, hogy nagyobb beleszólást kell követelni, nekik is beleszólásuk kell hogy legyen a jövőjükkel, a világ jövőjével kapcsolatos döntésekbe.

Mit tanulhatunk az Occupy mozgalmából?

Az Occupy mozgalom nem változtatta meg közvetlenül a törvényeket, de sok ember gondolkodására hatással volt. Megmutatta, hogy a demokrácia nem ér véget a választásokkal. Részt kell venni benne, kérdezni kell, és néha vitatkozni is.

Talán az Occupy legnagyobb hozadéka az, hogy fontos kérdéseket tett fel. Kinek a hangját hallják meg? Ki dönt? És mit tehetünk mi, ha igazságtalanságot tapasztalunk?

A demokrácia akkor működik jól, ha az emberek törődnek vele, részt vesznek benne, és hisznek abban, hogy a világ igazságosabb és egyenlőbb is lehet a mostaninál.

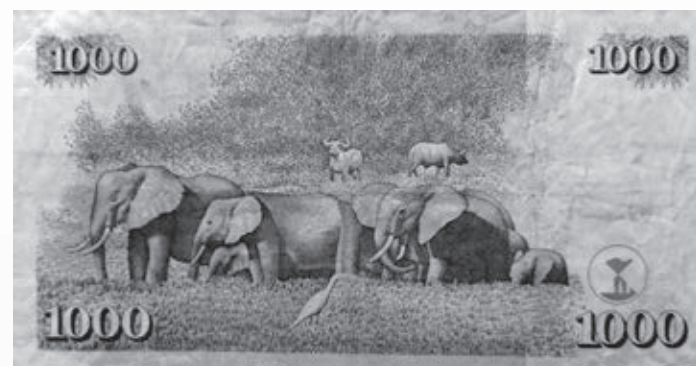

A nagy ötös

Afrika öt ismert állatfaja képezi a nagy ötöst. A régi vadászok nevezték el így őket, mert trófeájuk megszerzése áhitott, de nem egyszerű feladat volt. Ma már a többségük védeltséget élvez, inkább fotózzák, mint lövik őket (bár az orvvadászat ma is sok helyen jellemző), és a bankjegyeken is gyakran megjelennek. Kettő közülük ragadozó, három növényevő. Utóbbiak sem a békésebb fajtából valók, ha kell, bizony, szembeszállnak a legveszélyesebb ellenséggel is. Ezek az állatok a leopárd, az oroszlán, az elefánt, az orrszarvú és a kafferbivaly.

Kezdjük a Kongói Demokratikus Köztársaság pénzeivel, mert ezeken igazán nagy tiszteletet élveznek az említett állatok.

Elefántok minden mennyiségben Afrika bankjegyein: a kongói 1000 frankoson magányosan, a dél-szudáni 50 fontoson és kenyai 1000 schillingesen már csordában

Ez a békésen legelésző orrszarvú a bankjegyek biztonságának esett áldozatul: a mozambiki 20 meticaloson lecserélték. A Dél-afrikai Köztársaságban használatos viszont köszöni, jól megvan.

A kongói 20 frankos az oroszlánok birodalma: elől az apa, a hátoldalon az anya a kölykeivel

A 20 frankosnak mindkét oldalán oroszlánok láthatók, elől a hím, a hátoldalon pedig egy anya a kölykeivel. A 100 frankoson a politikusok helyét egy egész alakos afrikai elefánt foglalja el. Hasonló a helyzet a dél-szudáni bankjegyekkel is, a 10 fontoson kafferbivalyok láthatók, az 50 fontoson elefántcsorda, a 100-ason pedig oroszlán.

A dél-afrikai 10 randoson Nelson Mandela és egy orrszarvú portréja kapott helyet. A legújabb bankjegyeken utóbbi már családostul jelenik meg.

A mozambiki 20 meticalos bankjegyben békeesen legelészett egy orrszarvú, de a legújabb, polimeralapú sorozaton már „lecserélték” egy ágon ülő madárra.

A tanzániai bankjegyek főszereplői is állatok, van rajtuk elefánt, oroszlán, fekete orrszarvú, az 1000 schillingesen pedig zsiráf. Bár ez utóbbi nem tagja a nagy ötösnek, sok bankjegyben szerepel, ami, méreteit figyelembe véve, nem meglepő. Érdekes, hogy minden tanzániai bankjegyben (címllettől függetlenül) a zsiráf a nemzeti jelképként szolgáló vízjel, amely a fény felé tartva válik láthatóvá.

A legtökéletesebben a kenyai bankjegyeken köszönnek vissza ránk a nagy ötös tagjai. Az 50-esen a kafferbivaly, a 100-ason a leopárd, a 200-ason az orrszarvú, az 500-ason az oroszlán, az 1000-esen pedig az elefánt látható. Érdekes, hogy ezeknek a bankjegyeknek az egyik biztonsági elemük, a vízjelük egy oroszlánfej.

AMBRUS BARBARA RENÁTA

Az arany szívű lány

4. fejezet

A június hatodika átlagos napnak indult. Felkeltem, megmosakodtam, fogat mostam, aztán megfésülködtem, beföntam a hajam és felöltöztem. Beraktam a telefonom a táskámba, majd lementem reggelizni.

Ittam édesanyával egy teát, megettem két pirítóst, és elindultam az iskolába. A kapuban barátnőim vártak rám. Laura haja ki volt vasalva, és fehér haspólót hordott rövidnadrággal. Viki a tincsei egy részét kontyba rendezte, a többit kiengedte. Világoskék rövid ujjú pólót viselt rövidnadrággal. Anna pedig a tőle megszokott dupla fonatba rendezte a haját, mélyzöld kardigánnal és farmerrel párosítva.

– Sziasztok! – köszöntem mosolyogva. – Mi újság?

– Úristen, Andi, nem fogod elhinni, mit hallottam! – kezdte Laura. – Izgi sztori lesz, igaz, lányok?

A többiek lelkesen bólogattak.

– Na, mi az? Mesélj! – noszogattam.

– Azt hallottam, hogy Zsombi három tantárgyból áll bukásra! Gondolj bele, milyen lenne, ha osztályt ismételné! Nem lehetne együtt az ő drága Emeséjével – mondta gúnyosan.

– Na ne! – kaptam a szájam elé a kezem.

Egész úton az iskola felé ezt a témát boncolgattuk. Nem tudom, Laura honnan szedi a sztorijait, de nem lehet mellette unatkozni. Mire beléptünk az osztályba, mindenkinek volt valami tippje, hogy miből állhat bukásra Zsombi.

Elfoglaltuk a helyünket, és suttogva beszélgettünk tovább. Én szólaltam meg először.

– Képzeljétek el, tegnap, amikor együtt lógtunk, rám írt Hanna, hogy segítsék matekból, mire mondtam, hogy nem érek rá, mert éppen vasalom Laura haját. Erre azt írta, hogy megváltoztam és nagyképű lettem! El tudjátok ezt hinni?

– Nem tudom, miért bánik velünk ilyen durván. Pedig azt hittem, kedves lány – rázta a fejét Viki.

– És akkor Katáról már ne is beszéljünk! – forgatta Anna a szemét.

– Miért, mit csinált Kata? – értetlenkedett Laura.

– Bunkónak nevezett tegnap, csak mert nem akartam kölcsönadni a fésűmet!

Ekkor megszólalt a csengő, és hamarosan bejött a tanár. Viszont ez Annát nem állította meg abban, hogy elmesélje, miként sértette meg tegnap Kata. Az egész órát azzal töltöttük, hogy kibeszéltük az osztálytársainkat.

Szünetben lementünk az udvarra, és ott folytattuk a pletykálgatást.

– Nézzétek – mutatott hirtelen az ajtó felé Laura –, ott van Kata!

A 13 éves szerző a gyergyócsomafalvi Köllő Miklós Általános Iskola hetedikes diákja. A 2025. novemberi Címborától kezdve közljük folytatásban első regényét.

Mindhárman arra néztünk. Hosszú, barna haját kontyba tette, fekete pulcsit viselt, és Hannával beszélgetett.

– Mindig kiengedett hajjal jön suliba – jegyeztem meg.

– Lehet, hogy azóta sem kapott fésűt, és szégyelli, hogy milyen kócos – mondta Viki.

Ezen mind a négyen jót nevtünk.

– Bunkónak nevezni Annát! – méltatlankodtam. – Most majd megmondom a magamét!

Azzal odamentem Katához.

– Szia! – köszöntöttem. – Miért raktad kontyba a hajad? Hiszen te mindig kiengeded! – Gondoltam, heccellem egy kicsit. Kata megszeppenve pislogott, Hanna bosszúsan méregetett.

– Nos... Ma nem néz ki jól – felelte végül.

– Ezt hogy érted? – érdeklődtem.

– Hát... – kezdte bizonytalanul – zsíros.

– De hisz neked sose zsíros a hajad! – mondtam elkerekedett szemmel. Úgy éreztem, itt valami nem stimmel.

A két lány összenézett, mintha azt fontolgatnák, elmondják-e nekem, miről van szó.

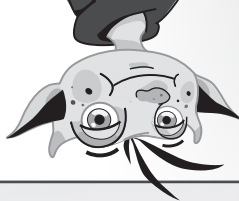
– Tegnap kölcsön akartam kérni Anna fésűjét, mire azt mondta... azt mondta, hogy nem adja, mert... mert az én hajam zsíros és ápolatlan, és... előbb mossam meg – mondta Kata, és elcsuklott a hangja.

Most, hogy ismertem a részleteket, minden haragom elpárolgott.

– Nos... Anna tévedett. Szép hajad van, viseld büszkén – nyugtattam meg.

Nekünk egy szóval sem említette, hogy így lehordta Katát. Kavaroztak bennem az érzelmek.

Tudtam, hogy nem volt helyes, amit Anna tett, de... Nem tudtam, mit gondoljak, és ez nagyon felzaklatott.

Visszamentem Lauráékhoz, és beszámoltam nekik a történetekről. Végül csak annyit kérdeztem Annától:

– Ezt miért nem mondtad nekünk az előbb?

A lány megvonta a vállát.

– Tényleg ok nélkül bunkóztok le Kata, elvégre én csak azt mondtam, amit gondolok. Hisz ismertek, ami a szívemen, az a számon. Persze, az igazság néha fáj.

Elgondolkodtam ezen. Ekkor megszólalt a csengő, ezért elindultunk az osztályba matekóra. Ezúttal nem csatlakoztam Lauráék beszélgetéséhez. Egész órán Anna szavai jártak a fejemben. Végül is igaza volt. Ő csak a véleményét mondta, nem az ő hibája, ha ezért Kata megsértődött. De valami mégsem stimmelt. Kata elcsukló hangja, a bizalmatlanága. Valami nincs rendben. „Mióta Lauráékkal lógsz, megváltoztál. Olyan lettél, mint ők. Öntelt, arrogáns... nagyképű”, visszhangzott Hanna üzenete a fejemben. De Laura szerint Hanna az, aki öntelt, arrogáns és nagyképű, jutott eszembe. Teljesen összezavarodtam. Felmerült bennem, hogy talán én is megbántottam valakit. A szívem egyik fele azt súgta: most az egyszer saját magaddal törődj! Boldog vagy. Vannak barátaid, ez épp így tökéletes. A másik azt: ez így nem helyes, mások szenvednek, és lehet, hogy miattad.

Nem tudtam eldönteni, hogy mit tegyek. Arra jutottam, hogy figyelmen kívül hagyom, ami ma történt. Túl sokszor bántottak már ahhoz, hogy most keresztülnezzek saját magamon. Itt az ideje, hogy azt tegyem, ami nekem jó.

Így töprengem végig matekórán – és bioszon is. Aztán következett a román. Mivel felmérőt írtunk, szünetben átolvastam néhányszor a leckét. Aznap senki sem kért segítséget tőlem.

Megírtuk a felmérőt, amit a tanár órán ki is javított. Sejtettem, hogy nem lett a legjobb, mert néhány feladatot szándékosan elrontottam, de az eredmény még így is meglepett. Hatost kaptam. A felmérés alapján a következő megjegyzés szerepelt:

Andi, mostanában sokat romlottak a jegyeid, és ez így nem lehet tovább. Ismerem a képességeid, te ennél többet tudsz. Tőled jobb teljesítményt várok el!

A padomba tettem a felmérőt, és kivittem az ellenőrzőmet. A tanár szótlánul beírta a hatost. Pocsékul éreztem magam, és aggódtam, hogy mit fog szólni édesanyja.

Amint kicsengettek, Laurával és Vikivel lementünk az iskolaudvarra. Anna néhány másik lánnyal volt, bizonyára a hetedikesekek közül, mert nem ismertem őket.

– Végre elment! – forgatta a szemét Viki.

– Hogy tud hízelegni a hetedikeseknek – mondta megvetően Laura.

– Csajok, nagyon aggódom... – próbálkoztam, de a lányokat túlságosan lefoglalta a méltatlankodás ahhoz, hogy rám figyeljenek.

– Igen, és a haját ápolgatni! Amúgy meg olyan ódivatú az a dupla fonat! – tette hozzá Viki.

Laura egyetértően bólogatott. Anna megölelte az egyik hetedikest, és visszajött hozzánk. Erős vaníliaillat csapott meg. Lauráék arca rögtön átszellemült.

– Anna! De jó, hogy jössz! Éppen arról beszélünk, hogy együtt kellene megcsinálnunk a bioszprojektet. Ugye, Andi? – kérdezte mosolyogva Laura.

Nem teljesen értettem, miről van szó, de bólintottam.

– Oké, beszéljük meg. De előbb képzeljétek, mit tudtam meg!

A beszélgetés többi részére nem figyeltem oda. Elmélkedve meredtem magam elé.

– Bocs, lányok, ki kell szellőztetnem a fejem. Mindjárt jövök – mondtam, azzal elindultam a foci-pálya felé. Amióta beálltam Laura bandájába, nem sétáltam az iskolaudvaron. Szinte el is felejtettem, milyen jó érzés.

Elhaladtam néhány hársfa mellett, és mélyen beszívtam az illatukat. Próbáltam rendezni a gondolataimat.

Kavarogtak bennem az érzések. Aggódtam és féltem, de akkor is ott volt bennem valamiféle nyugalom, hogy azt teszem, ami nekem jó. Próbáltam dűlőre jutni magammal, de minél inkább törtem a fejem, annál jobban összezavarodtam. Végül sőhajtva visszamentem az osztályba, hátha a teremben lévő zűrzavar eltereli a gondolataimat. Tudtam, hogy Zsombiék mellett nem lehet unatkozni, és ezúttal sem csalódtam bennük.

Azzal piszkálták Hannát, hogy a vizespalackjuk kupakját pöckölték a hajába. Válaszul Hanna egy hajgumiból és két ceruzából csúzlit barkácsolt, és a radírjaival ellentámadást indított. Lassanként mindenki csatlakozott a csúzliháborúhoz. Ahogy belépett az osztályba a rajztanár, mindenki ledermedt egy pillanatra. Aztán felálltunk, és összeszedtük a dolgainkat. A tanárnő csak nevetett.

Hamar eltelt a rajzóra. Ennek végképp nem örültem. Végig ideges voltam, azon járt az eszem, hogyan mondok el édesanyjának, hogy hatost kaptam. Azt is fontolóra vettem, hogy egyszerűen nem mondok el. Reméltem, hogy még nem tudja.

Amint hazaértem, ez a remény szertefoszlott. Arra léptem be a házba, hogy édesanyja bólogatva beszélget a telefonján valakivel.

– Rendben, beszélek vele. Köszönöm, hogy szólt. Viszonthallásra! – mondta végül, és letette. Nem mertem megszólalni. ►►

Ferencz Orsolya

(Zeteváralja, Jókai Mór Általános Iskola, VI. osztály)

WÉBER ANIKÓ

Busz a ködben

Pagony Kiadó, 2023

A sztori: igazából hét emberről szól, akik felszálltak a hetes buszra, de nem hazautaztak, vagy éppen ahová akartak, hanem egy erdőbe, ahonnan nem juthattak ki a köd miatt. Sok problémába és veszekedésbe ütköztek, de szerencsére idővel minden probléma megoldódott. Viszont nem szeretnék szpojlerezni.

Véleményem: hihetetlenül jó, de tényleg nagyon jó. Wéber Anikó nagyon jól megfogalmazta a szereplők gondolatait, akár egy öreg néni gondolatait, akár egy ötödikesét. Nagyon szeretem azt benne, hogy külön elolvashattuk minden szereplő véleményét, mert volt olyan, hogy két fejezetben is ugyanaz volt a téma, de az egyikben egy 14 éves lány gondolatai voltak, míg a másik fejezetben egy 14 éves fiúé. Fejezetenként nagyon jól összehozza a szereplőket annak ellenére is, hogy azelőtti nap még éppen ellenségek voltak. Nagyon jó gondolathálóba esni, hogy akkor most ki az úgynevezett rosszfiú, aki odavitte őket, vagy éppen

►► – Szia, kicsim! Gyere, ülj le. Beszélünk kell – mondta, ahogy észrevett.

Nagyot nyeltem. Aztán még egyet, de a gombóctól a torokban nem tudtam szabadulni. A gyomrom görcsbe rándult, nem is lett volna, hová lemennie. Levettem a táskám a vállamról, és leültem az asztalhoz édesanyával szemben.

– Miről kell beszélgetnünk? – kérdeztem tudatlanságot színélve. Édesanyja szigorúan rám nézett kerek szemüvege mögül. Lesütöttem a szemem. Hazudni akartam, mert féltem attól, hogy csalódott lesz, ha megtudja, hogy szándékosan rontottam le a jegyeimet, de úgy éreztem, ezzel már elkéstem.

– Nincs semmi baj, kicsim. Csak mondd el, mi bánt – mondta megenyhült arccal.

Eszembe jutott, milyen tanácstalan voltam az iskolában. Arra gondoltam, ő talán tudja, mihez kezdjek. Végül mesélni kezdtem. Részletesen elmondtam mindent, ami az elmúlt két hétben történt. Óvatosan felemeltem a tekintetem. Édesanyja nem tűnt mérgesnek vagy csalódottnak, ezért beszámoltam a mai fizikafelmérő eredményéről is. Néhány percig a gondolataiba mélyedtem, aztán így szólt:

– Nem kell félned a kudartól. Senki sem tökéletes. És szeretném, ha tudnád: mindegy, hogy milyen jegyeid vannak, én így is, úgy is büszke vagyok rád. Csak látom, hogy fényes jövőd lehet, és szeretném, ha kihasználnád. De én is voltam fiatal. Tudom,

ez egy varázserdő vagy kísérlet. Ezen még most is gondolkodom. Lenyűgöző volt a vége, ahogy már kezdtem a szereplők közelségét érezni. Jó volt olvasni, hogy a végén már azt tervezték, majd találkoznak. Ez a könyv biztos megmarad bennem.

A szereplők

Heten voltak: Nóri, Izi, Orsi néni, Zénó, Norbi, Milán, András. Nagyon jópofák, bírom őket. De az is igaz, hogy rengeteget tudnak veszekedni. Mindenkinek van egy titka, de idővel a feladatok miatt annyira megbíznak egymásban, hogy már el is merik mondani.

Ajánlás, 11–12 éves kortól. Fiúknak és lányoknak is szívesen ajánlom.

→ **Értékelésem: 10/10**

milyen, amikor barátokra vágysz. Most kibékültél Lauráékkal. Nem cikiznek többet, és végre igazi barátaid vannak. De ezért feláldoztad a jegyeidet. Szerinted miért nem tudtak elfogadni úgy, ahogy vagy? Biztos vagy benne, hogy igaz barátok? Megérte az a hatos? Láttad, mit művelnek egymással. Néha jobb, ha a jó úton jársz, még akkor is, ha egyedül vagy. Nem szeretném, ha elpocsékolnád a tehetségedet. Mi lesz, ha ők is hátba szúrják, mint Panna?

– Két szék közül a földre esem... – mondtam rekedtes hangon. A sírás környékezett.

Anya szó nélkül felállt, odalépett hozzám és megölelt. Kitört belőlem a zokogás. Nem mondott több semmit, csak simogatta a hajam lassú, megnyugtató mozdulatokkal. Arcomat a hasához szorítottam, egyet-egyet fordítottam a fejemben, hogy a könnyeimet leitassam a pólójával. A legjobb dolog, ami történt a napokban, hogy végre kisírhattam magam. Maradtam volna így estig, de bedugult az orrom, és nem kaptam levegőt.

– Anya, van orrspray-ünk? – néztem fel rá végül.

– Van – mosolygott, és elindult a kamra felé, ahol a gyógyszereket tartjuk.

(folytatjuk)

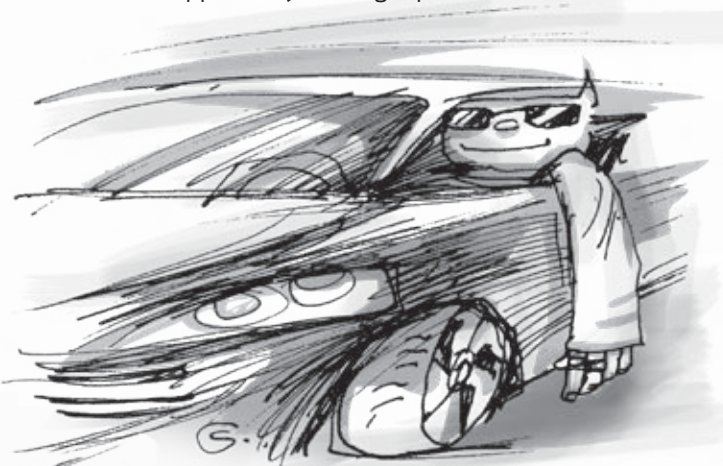

Sziassytok!

Befejezem a tonhalsaláta evését, és azonnal megírom a leveletem. Ez most nálunk nagy divat lett, az egész család egészséges életmódra tért át, szinte nincs nap tonhal és saláta nélkül. Mondjuk, apuci szalonnával és hagymával, tata kolbászkarikákkal és tormával, mama savanyú káposztával, én ketchuppal eszem, de fő az egészség.

Igaz, az egészség egy kicsit sokba kerül, de mamáéknak olyan sok a nyugdíjuk, hogy mindig adnak nekem egy csomó pénzt, mert nem tudják elkölteni. Aztán mégis mondják, hogy sok az adó, drága lett a kaviár, az aranypezsgőnek is felment az ára, a dzsippek adója is megduplázódott.

Mindenki nagyzol. Már a feketekávé sem jó. Színes kávét isznak. Múltkor elküldtek kávéért, s azt mondják, hogy vagy kék csibót, vagy zöld jákobszot vegyek. Ide jutott az emberiség. Kék kávé? Hát mondjátok meg, ne álljon meg az ész?! Az enyém megáll folyton, főleg ha matekból kihívnak a táblához. Mondjuk nálam egy hármas már nem oszt, nem szoroz.

Illetve szorozni tudna, mert akkor lenne 4 darab kilencesem. Remélem egészségesek vagytok, már csak néhány hetet kell kibírni, s tudjátok: á, ió, ció.

Nekem addig azonban sok a dolgom, mert az osztályban én lettem az Eraszmusz-felelős. Kevés hetedikes mondhatja el magáról tizenkilenc évesen, hogy bejárta fél Európát. Most a Zoszi ezt a tapasztalatomat kamatoztatja. Én lettem az osztályban az Eraszmusz projekt menedzsmen logisztikai attitűdvizsgáló szubkommisszióának a stratégiai kontrollorja. Ki kell hogy válasszak az osztályból 8 diákot, aki mehet 20 napra Új-Kaledóniába.

Igazából 10 nap a pályázat, de olyan mesze van, hogy 10 napig utaznak. Ez egy francia gyarmat a világ másik felén (feltételezve, hogy a gömbnek van másik fele), ezért olyan tesztlapot töltöttem ki, amelyiken francia kérdések voltak. Hol focizik Mbappé, ki volt Zinedine Zidane, hány-szor nyert világbajnokságot a francia fociválogatott, melyik város focicsapata a PSG? Nagyon érdekes, hogy 8 fiú nyerte a pályázatot. Volt egy pici felhördülés a szülők és a lányok részéről, de mindenkit lecsillapítottam, mondtam, hogy psssszt! Büszke vagyok, hogy ezt a nehéz feladatot is megoldottam. Egyre nő az önbizalmam, ami az iskolai pszichológus szerint nagyon jót tesz az egómnak. Kösz, kösz. Fontos az egó!

Most zárom leveletem, mert kell foglaljam a repülőjegyeket s Bookingon a szállást. Amúgy utalással fizetek, az iskola Eraszmusz-számlájának is én adtam a PIN-kódot: **** Ha megfejtitek, ti is repülhettek.

Addig is éljen a csengő, éljen a hosszú szünet!

Szókereső:
Regényes farsangi bál

Húzd ki a kiemelt szavakat az alább olvasható regényrészletből a lehetséges nyolc irányban (fel, le, jobbra, balra és át-lósan). Ha a megmaradt 8 betű sorban (a vízszintes sorokat követve) összeolvasod, megkapod a regény írójának a nevét, aki 1825. február 18-án született Komáromban.

...A **farsangi** bál estjén ragyogott a terem, mintha minden **gyertya** és csillár összebeszélt volna, hogy ezen az egy éjszakán nappali világosságot csináljon. A zene harsogott, a tánc **forgataga** betöltötte a termet, s a sok cifra ruha, maszk és tollas főék úgy **kavargott**, mint egy színes álom.

Ilyenkor senki sem volt egészen ab, akinek máskor mutatta magát. A komoly arcok mosolyra derültek, a **hallgatagok** beszédesekké lettek, s az álarc mögött bátran **kimondták** azt is, amit nappal még gondolatban sem mertek. A **farsang** különös szabadságot adott: egy **estére** eltűnt a rang és a **különbség** úr és szolga között.

De aki figyelmesen nézett **körül**, észrevehette, hogy a nevetés mögött számítás is bujkál. A kacagás, a tánc és a **tréfa** mind csak **addig** tartott, míg a zene **szólt**; mert jól tudta

Az író a dolgozószobájában – fénykép az 1890-es évek végéről (a kép forrása: Wikipédia)

mindenki, hogy **hajnalban lehullanak** az álarcok, és a **világ** rendje visszaáll. A farsangi bál **csillogása** éppen attól volt oly élénk, mert mindenki érezte: mulandó..."

Jelenet a regény alapján készült filmből

H	A	S	Á	G	O	L	L	I	S	C
G	A	E	G	N	A	S	R	A	F	L
É	H	L	S	Z	Ó	L	T	O	A	E
S	A	Ü	L	T	J	R	R	Y	R	H
B	J	R	Ó	G	É	G	T	V	S	U
N	N	Ö	K	F	A	R	A	I	A	L
Ö	A	K	A	T	E	T	E	L	N	L
L	L	I	A	Y	M	Ó	A	Á	G	A
Ü	B	G	G	A	D	D	I	G	I	N
K	A	V	A	R	G	O	T	T	O	A
R	N	K	I	M	O	N	D	T	Á	K

Télűző mondóka a hálóban

2. A kén vegyjele	3.	Adag angolul	Merev, feszes	Kerget	Ez lesz a vége!	Hódkóros-darabok!	Ruhát bővebbre alakító	Alkotásra serkent	Kajüt egynemű betűi	Mobiltelefonmárka	Részben kimar!	Veri az ajtót	
													E
Kanadai színész (Sasha)					Nehezen, dűnnyögve elmond								
A munkavégzés egysége				Őszövetségi próféta					Németország autójele		Rece fele!		
Becézett Eszter				Páratlanul kiemel!					Huszka Jenő babája!		Üres lak!		
	SZ					Negatív rövidítve Páratlanul elvon!				Magyar rockzenekar ... igaz (Manhattan-dal)			
Kérdőszócska													L
4.													
Bor lesz belőle!			Svéd filmproducer (EJVE) Magyar férfinév					A föld felé ... a faluban (népdal)			Személyes névmás Három csepp benzín!		
Becézett Enikő				Vége németül Páros póni!				Meglesz! Zavarni kezd!			Gramm Tízből kettő!		
Határozott névelő	Jókai keresztneve Régi űrmérték					Egyenes beszédű Indiai életrajzi film (2001)							
Becézett Mária							Tol Emel!						
Szántóeszköz				Tan Strand páratlan betűi									
Paci			Magyar oktatási felület Szathmáry ... (biológus)										
Reggel magánhangzója	Illa, berek, nádak, ... Olasz tévéadó							Ler közepe! Tiltószó					
A Föld legnagyobb szigete													
Angol fül				Egye! Zorro		Tein része! Amper							
Olyan, mint a patyolat													Kelvin

Kép forrása: Fortepan / Gothár Péter

Cimbi képtára

LADÓ ÁGOTA

Maria Ciupe

A farsangi időszak környékén megfelelőnek tűnik az alkalom, hogy megismerkedjünk a januárban bemutatott Aurel Ciupe felesége, Maria Ciupe életművével, hiszen *Boszorkák* című alkotásában azoknak az ősi rituáléknak az ereje is érződik, amelyek a sötétség legyőzésével, a tél temetésével kapcsolatos szokásokban is jelen vannak. Noha a boszorkák valóban az emberi természet irracionális, ellenőrizhetetlen, sőt, akár félelmetes rétegei felé vezetnek bennünket, magáról az ihletődés pillanatáról ezt mondta a művész: „Bologán dolgoztunk az elmúlt nyáron, s az egyik este, amikor hazafelé tartottunk a férjemmel, három asszony keresztelte az utunkat, szemükbe húzott fekete kendőkkel, mintha Goya boszorkái elevenedtek volna meg. Láttam, melyik házból jöttek ki, s amikor megkérdeztem a kapuban álló öregasszonytól, kiderült: babonáztak, s boszorkányt vélték látni. Ahogy ezt ő előadta nekem, illetve a három, mellettünk elhaladt öregasszony képe volt az ihlető, de nálam a boszorkák már nem feketében, hanem a máramarosi népi maszkok színeiben jelennek meg.”

Maria Ciupe 1909-ben született Segesváron Király Mária Sarolta néven, művészeti tanulmányait Budapesten és Kolozsváron végezte. Bár a tartományi és országos tárlatokon rendszeresen részt vett akvarellel és tus- vagy szénrajzokkal, művészi pályafutása nehézkesen indult, ebben pedig valószínűleg szerepet játszott az, hogy férje munkája, különböző megbízatásai miatt az 1930-as és 1940-es években többször költöztek. Művészként az 1960-as évektől kezdve bontakozott ki igazán, miután a család végleg letelepedett Kolozsváron. Ekkortól határozottan a textilművészet felé fordult, nagy méretű szőnyegek hozta létre saját világát, amelynek nemcsak a szereplőit – szenteket, boszorkákat, baglyokat stb. – alkotta meg, hanem a szövessel a semmiből (vagy, mondjuk, az anyagból) teljességet teremtett.

Maria Ciupe a *Boszorkák* című munkája előtt (1970-es évek, ismeretlen fényképész). A kép forrása: a Ciupe-család gyűjteménye / Quadro Archívum

Maria Ciupe: *Boszorkák*, (1973, haute-lisse, gyapjú). Reprodukció: Feleki István, a kép forrása: Quadro Archívum

Maria Ciupe: *Üvegház* (részlet), 1964, haute-lisse, gyapjú. Reprodukció: Feleki István, a kép forrása: Quadro Archívum

RENDELD MEG
MOST A
CIMBORÁT!

Előfizetési díj: **40 lej**
(a 2025–26-os tanévre)

A Cimborá ára nem előfizetőknek:
5 lej / lapszám.

- keresd az iskolai terjesztőnél
- érdeklődj a 0752 062 885-ös telefonszámon
- írd a cimboramail@gmail.com címre

www.cimbora.net